

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Kartoitus vaihtoehtoisista toimintamalleista taidegallerioissa koronakriisin aikana

Minea Turtiainen

Kulttuurituotannon koulutusohjelma
(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
8/2020

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op

Tekijä: Minea Turtiainen

Opinnäytetyön nimi: Kartoitus vaihtoehtoisista toimintamalleista taidegallerioissa koronakriisin aikana

Sivumäärä: 48 ja 14 liitesivua

Työn ohjaaja: Minna Hautio

Työn tilaaja: Humanistinen ammattikorkeakoulu

Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin, minkälaisia vaihtoehtoisia toimintamalleja suomalaisissa taidegallerioissa etsittiin ja löydettiin COVID-19 pandemian aiheuttamista poikkeusoloista selviytymiseen keväällä 2020. Lisäksi tutkittiin, jääkö poikkeusoloista pysyviä toimintamalleja osaksi gallerioiden toimintaa kriisin jälkeen. Tutkimuksessa on selvitetty, millä tavoin galleriat ylläpitivät näyttelytoimintaa poikkeusolojen aikana, millaisia palveluita niissä kehitettiin, minkälaiset seikat vaikuttivat kehitystoimiin sekä millaisia näkemyksiä gallerioissa oli vaihtoehtoisten toimintatapojen suhteen tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön tarve perustuu ajankohtaisuuteen. Tarkoituksena on jakaa tietoa hyvistä toimintamalleista, jotta ala voisi kehittyä ja pysyä voimissaan kriisin keskellä ja sen jälkeen. Työn tilaaja on Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak). Humakissa on haluttu omalta osalta osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vastuunkantoon tutkimalla koronaviruksen tuottamia haasteita kulttuurialoilla.

Opinnäytetyön tietoperustana toimivat koronaviruspandemiaan ja valmiuslain käyttöönottoon liittyvät viranomaistiedotteet, opetus- ja kulttuuriministeriön teettämä ja Frame Contemporary Art Finlandin (Frame) toimittama koronaselvitys visuaalisten taiteiden kentälle, sekä suomalaiseen taidegalleriatoimintaan liittyvät määritelmät ja selvitykset.

Tutkimusmenetelminä työssä käytettiin kyselytutkimusta ja haastattelututkimusta. Kyselytutkimuksen avulla tehtiin kartoitus gallerioiden toimintatavoista poikkeusolojen aikana ja tuloksia syvennettiin haastattelututkimuksella. Haastattelut tehtiin yksityisen gallerian sekä yhdistyksen ylläpitämän gallerian työntekijöille, jotka olivat järjestämässä näyttelytoimintaa ja kehittämässä galleriatoimintaa poikkeusolojen aikana.

Tutkimuksessa selvisi, että taidegallerioissa oli kehitetty pääasiassa digitaalisia toimintamalleja ja palveluita poikkeusolojen aikana. Suosituin tapa ylläpitää näyttelytoimintaa oli virtuaaligalleria. Kehitystoimiin olivat vaikuttaneet gallerian taloudellinen tilanne, henkilöstöresurssit sekä osaaminen. Tutkimustuloksista on koostettu tietopaketti taidegallerioille, joka sisältää myös näkökulmia siihen, millaisilla toimenpiteillä vaihtoehtoisten toimintamallien kehittämistä voitaisiin tukea.

Asiasanat: taidegalleriat, taidenäyttelyt, poikkeusolot, digitalisaatio, verkkonäyttelyt

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management 240 ECTS

Author: Minea Turtiainen

Title: A study on Finnish art galleries' operations models during the COVID-19 restrictions

Number of Pages: 48 and 14 attachment pages

Supervisor: Minna Hautio

Subscriber: Humak University of Applied Sciences

The purpose of this thesis was to explore the alternative operations models of Finnish art galleries during the emergency conditions caused by the COVID-19 pandemic and the ways the corona crisis may impact the galleries' operations in the future. The study concentrates on how the galleries maintained their exhibitions during the emergency conditions, how they developed their services, what kind of factors influenced this development work, and how the galleries viewed the future potential of these new operations models. The aim was to share information about good operations models to the field. The commissioner of the study was Humak University of Applied Sciences (Humak).

The framework of this study consists of statistics and reports on Finnish art galleries, government press releases about the corona crisis, emergency powers legislation and a report on the impact of the corona crisis on the art field in Finland made by the Ministry of Education and Culture and the advocate for Finnish contemporary art Frame Contemporary Art Finland.

The study methods were survey and interview. The survey was used to explore how the galleries operated during the emergency conditions. A deeper insight into these results was gained through interviews. The informants were employees of a private art gallery and another gallery maintained by a registered association.

The study indicates that art galleries mainly operated online during the emergency conditions and that the most popular way to organize an exhibition was a virtual gallery. The study produced an online information package on the study results for art galleries.

Keywords: art galleries, art exhibitions, digitisation, virtual galleries

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	TAIDEGALLERIATOIMINTA SUOMESSA.....	6
2.1	Yksityiset, julkiset ja kolmannen sektorin galleriat	7
2.2	Gallerioiden rooli taidekentällä ja -markkinoilla	10
2.3	Ansaintalogiikkamallit	11
3	POIKKEUSOLOJEN VAIKUTUKSET GALLERIOIDEN TOIMINTAAN	13
4	TYÖSSÄ KÄYTETYT TUTKIMUSMENETELMÄT	16
4.1	Kyselytutkimus.....	17
4.2	Haastattelututkimus.....	18
5	KYSELYTUTKIMUKSEN ANALYYSI.....	19
5.1	Vastaajajoukko	21
5.2	Gallerioiden taloudelliset lähtökohdat toiminnan kehittämiseen	22
5.3	Toiminnan kehittäminen ja vaihtoehtoiset toimintamallit	24
5.4	Virtuaalisten toimintatapojen haasteet	29
5.5	Uudet taidot	31
5.6	Jatkossa.....	32
6	HAASTATTELUTUTKIMUKSEN ANALYYSI	33
6.1	Uusien toimintatapojen kehittäminen.....	34
6.2	Gallerian toiminta verkossa.....	35
6.3	Osaaminen	36
7	YHTEENVETO TUTKIMUSTULOKSISTA.....	37
7.1	Tietopaketti	39
7.2	Arvio tutkimuksen toteutumisesta	42
8	POHDINTA.....	43
	LÄHTEET	45
	LIITTEET	49

1 JOHDANTO

Keväällä 2020 maailmalla alkoi leviämään COVID-19 tartuntataudin aiheuttama vaarallinen SARS-CoV-2 -koronavirus. Tartuntatapaukset kasvoivat muiden maiden tavoin myös Suomessa. Suomen hallitus joutui ottamaan historiallisesti käyttöön valmiuslain (1552/2011), jonka nojalla tehdyt rajoitustoimenpiteet iskivät erityisen voimakkaasti taidealaan. Melkein kaikki kuvataidetta esittävät tilat joutuivat sulkemaan ovensa, mikä aiheutti suoria tulonmenetyksiä niin organisaatioille kuin taiteilijoillekin (Frame 2020a). Taidegallerioista ne, jotka jatkoivat näyttelytoimintaa, joutuivat kehittämään täysin uusia toimintatapoja toiminnan ylläpitämiseksi. Poikkeuksellinen tilanne vaati luovia ratkaisuja ja uusien teknologioiden käyttöönottoa.

Tässä opinnäytetyössä olen tutkinut, millaisia nuo uudet toimintavat taidegallerioissa olivat. Työn tavoitteena oli selvittää, minkälaisia vaihtoehtoisia toimintamalleja taidegallerioissa etsittiin ja löydettiin poikkeusoloista selviytymiseen sekä jääkö poikkeusoloista pysyviä toimintamalleja osaksi gallerioiden toimintaa kriisin jälkeen. Olen kartoittanut, millä tavoin galleriat ylläpitivät näyttelytoimintaa poikkeusolojen aikana, millaisia palveluita niissä kehitettiin, minkälaiset seikat vaikuttivat kehitystoimiin sekä millaisia näkemyksiä gallerioissa oli toiminnan kehittämisen suhteen poikkeusolojen jälkeen. Työn loppupuolella pohdin, miten vaihtoehtoisten toimintamallien kehittämistä voitaisiin tukea.

Taustoitan tutkimus- ja kehitystyötä kertomalla alkuun taidegalleriatoiminnasta Suomessa: millaisia galleriat ovat toimijatyypeiltään, millaisia ansaintalogiikkamalleja niissä käytetään ja millaisessa roolissa ne ovat taidekentällä. Osio on koostettu pääasiassa Frame Contemporary Art Finlandin (2019) vuoden 2018 taidegalleriatilosta, Kira Sjöbergin (2010) Cuporelle tekemästä selvityksestä “Nykytaiteen markkinarakente, ansaintalogiikka ja uudet liiketoimintamallit” sekä Alina Mänttari-Buttlerin (2010) taidehistorian pro gradu -työstä “Helsingin galleriakenttä, kentän muutokset ja positiot vuosina 1983–2009”. Avaan tietoperustassa myös taidegallerioiden tilannetta koronakriisin puhjettua. Kuinka valmiuslain käyttöönotto ja siitä seuranneet rajoitustoimenpiteet vaikuttivat taidegallerioihin ja mitä tukitoimia niille järjestettiin kriisistä

selviytymiseen. Lähteenä toimivat pääasiassa valmiuslain käyttöönottoon liittyvät vi-ranomaistiedotteet sekä opetus- ja kulttuuriministeriön teettämä ja Framen raportoima koronaselvitys visuaalisten taiteiden aloille.

Tutkimusmenetelminä työssä käytin kyselytutkimusta ja haastattelututkimusta. Tai-degallerioille suunnatun kyselyn avulla tein kartoituksen gallerioiden toimintatavoista poikkeusolojen aikana, jonka tuloksia syvensin myöhemmin haas-tattelututkimuksella. Haastattelin yksityisen gallerian ja yhdistyksen ylläpitämän gallerian työntekijöitä, jotka olivat ylläpitäneet näyttelytoimintaa ja kehittäneet uusia toimintatapoja poikkeusolojen aikana.

Opinnäytetyön tarve perustuu ajankohtaisuuteen. Pandemia on kirjoitushetkellä vielä käynnissä ja vastaavat kriisit ovat mahdollisia myös tulevaisuudessa. Hyvinvoiva gal-leria-ala säteilee laajasti koko taidekenttään. Alalle onkin nyt tarpeellista jakaa tietoa hyvistä toimintamalleista, jotta se voisi kehittyä ja pysyä voimissaan kriisin keskellä ja sen jälkeen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli paitsi kerryttää tietoa, myös jakaa sitä. Työn tuotoksena onkin sähköinen tietopaketti taidegallerioille, johon olen koonnut tutkimuksen tärkeimmät tulokset sekä näkökulmia siihen, millaisilla toimenpiteillä vaihtoehtoisten toimintamallien kehittämistä voitaisiin tukea.

Työn tilaaja on Humanistinen ammattikorkeakoulu. Humakissa on haluttu omalta osalta osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vastuunkantoon tutkimalla ko-ronaviruksen tuottamia haasteita kulttuurialoilla.

2 TAIDEGALLERIATOIMINTA SUOMESSA

Nykytaiteen asiantuntijaorganisaatio Frame Contemporary Art Finland (Frame) on ti-lastoinut taidegalleriatoimintaa vuodesta 2016 lähtien. Viimeisin taidegalleriatilasto on tehty vuodesta 2018, jota käytän lähteenä kuvaillessani taidegalleriatoimintaa Suo-messa. Käytän opinnäytetyössä samaa määritelmää taidegalleriasta kuin Frame:

Taidegallerialla tarkoitetaan elossa olevien ammattitaiteilijoiden tekemää kuva- ja nykytaidetta esittävää tilaa tai toimijaa, jonka tehtävänä on tuottaa säännöllistä, vaihtuvaa näyttelytoimintaa. Pääsääntöisesti gallerioihin on vapaa pääsy. Usein taidegallerian toimintaan sisältyy myös teosmyyntiä sekä muiden tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämistä. Taidegallerioita ylläpitävät niin yksityisen, julkisen kuin kolmannen sektorin organisaatiot. (Frame 2019, 1.)

Frame paikansi vuonna 2018 yhteensä 113 suomalaista taidegalleriaa. Galleriat on listattu taidegalleriatilastossa (mt., 32-34). Ne ovat jakautuneet 31:lle paikkakunnalle ja niistä lähes puolet sijaitsee Helsingissä (mt., 2). Ahvenanmaata ei ole huomioitu tilastossa. Taidegallerioiksi on katsottu edellä mainitun taidegalleriamääritelmän täyttävät galleriat. Taidegallerioiksi ei siis ole luokiteltu Framen tilastossa, ja niin ikään tässä opinnäytetyössä, esimerkiksi pelkästään taiteen verkkomyyntiä tekeviä toimijoita, muita erilaisia taide- ja antiikkiliikkeitä, jotka voivat kutsua itseään gallerioiksi tai harrastelijataiteilijoiden töitä esittäviä näyttelytiloja. Myös esimerkiksi kahviloissa, kirjastoissa tai muissa samantyyppisissä tiloissa voi olla näyttelytiloja, joita ei ole laskettu taidegalleriaksi tässä yhteydessä.

Taidegallerioista 55 % on kolmannen sektorin ylläpitämiä, 32 % yksityisiä gallerioita ja 13 % julkisten organisaatioiden ylläpitämiä. Yleisimmät taiteenalat gallerioissa ovat maalaustaide, kuvanveisto, valokuvataide ja installaatiotaide. Keskimäärin gallerioissa järjestetään noin 16 näyttelyä vuodessa. Lähes puolet gallerioista järjestää näyttelyitä myös muualla kuin omassa galleriatilassa ja näyttelyiden tuottamiseen liittyvää yhteistyötä tehdään niin ikään muiden gallerioiden kanssa. Näyttelyiden lisäksi gallerioissa järjestetään myös tapahtumia ja tilaisuuksia. Yleisimpiä ovat näyttelyn avajaiset, taiteilijatapaamiset, näyttelyopastukset, musiikkiesitykset, seminaarit ja keskustelutilaisuudet. Myös tapahtumia järjestetään muualla kuin omassa galleriassa. Galleriatoiminta vaihtelee täysin vapaaehtoisesta kymmeneen palkalliseen henkilötyövuoteen. (Mt., 3, 8, 11, 14, 15, 16.)

2.1 Yksityiset, julkiset ja kolmannen sektorin galleriat

Gallerioiden spektri toiminnan laajuuden ja ammattimaisuuden suhteen on laaja. Toiminta on moninaista ja toimintaperiaatteet vaihtelevat. Jos tarkastellaan

koronavirusepidemian vaikutuksia taidegallerioiden toimintaan, on otettava huomioon gallerioiden erilaisuus toimintamuodossa ja toiminnan tavoitteissa. Galleriat eivät ole automaattisesti samalla viivalla sen suhteen, mitä tulee mahdollisuuksiin poikkeusolojen aikana.

Jaan galleriat tässä opinnäytetyössä yksityiseen, julkiseen ja kolmanteen sektoriin. Näen jakolinjan selkeänä toimintatapoja ja sisältöjä rajaavana tekijänä galleriakentällä. Lisäksi jako on merkityksellinen kun tarkastellaan epidemian vaikutuksia gallerioiden toimintaan sekä millaisia vaihtoehtoisia toimintamalleja galleria pystyy kehittämään. Vaikka mahdollisuudet voivat vaihdella, koronakriisi on vaikuttanut taloudellisesti kaikkiin toimijoihin voimakkaasti, tuli rahoitus sitten julkiselta puolelta tai pelkästään oman liikevaihdon kautta.

Yksityisiä gallerioita ovat yrityksiensä tai yksityisten elinkeinonharjoittajien ylläpitämät galleriat (Frame 2019, 2). Yksityiset galleriat sijoittuvat pääosin pääkaupunkiseudulle (Mänttari-Buttler 2010, 43). Ne eivät saa julkista tukea, joten toiminnan mahdollistaa gallerian oma tuotto, kuten näyttelyvuokra ja myyntiprovisiot teosmyynistä (Taika 2018). Yksityisillä gallerioilla onkin suurin liikevaihto. Vaikka yksityisiä gallerioita oli vain noin viidennes Framen (2019) kyselyyn vastanneista gallerioista, niiden yhteenlasketut tulot kattoivat 69 % kaikkien vastanneiden gallerioiden kokonaistuloista. Luonnollisesti myös teosmyynti keskittyy yksityisiin gallerioihin. Kyselyyn vastanneiden yksityisten gallerioiden teosmyynti käsitti kolme neljäsosaa kaikesta teosmyynistä. (Mt., 14–15.)

Yritystoiminta asettaa taloudellisia realiteetteja gallerian toiminnalle sekä näyttelysällöille. Termi ”kaupallinen galleria” tahdotaankin usein liittämään yksityisiin gallerioihin (Mänttari-Buttler 2010, 42, 35). Suomen taidekentällä kuitenkin kaupallisuuteen ja markkinointiin suhtaudutaan usein kielteisesti (Sjöberg 2009, 9). Esimerkiksi Mänttari-Buttlerin (2010, 34-35) tekemässä haastattelututkimuksessa käy ilmi, ettei termiä ”kaupallinen galleria” katsottu hyvällä yksityisissä gallerioissa. En opinnäytetyössäni lokeroi yksityisiä gallerioita kaupallisiksi gallerioiksi termin sisältämän problematiikan vuoksi.

Normaalista liikevoittoa tavoittelevasta yrityksestä yksityiset galleriat poikkeavat siten, että ne liiketoiminnan ohella pyrkivät edistämään taidetta sekä taiteilijoiden uraa. Usein galleristit itsekin saattavat kokea päätavoitteidensa liittyvän taiteellisiin päämääriin. (Mt., 43.) Taiteen ja kaupallisuuden ristiriidasta huolimatta, yksityisen gallerian ylläpitäminen on liiketoimintaa. Ilman valtion tukea toimiva yksityinen galleria joutuu suunnittelemaan liiketoimintansa erityisen tarkasti.

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan voittoa tavoittelematonta julkisen, yksityisen ja perheiden väliin jäävää yhteiskunnallista sektoria. Kolmannen sektorin toiminta on pääasiassa demokraattista ja aatteellista ja se on rahoitettu vahvasti julkisella tuella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 6.) Kolmannen sektorin galleriat koostuvat kirjavasta joukosta erilaisia toimijoita. Ryhmään kuuluvat Framen (2019, 2) tilastossa ja tässä opinnäytetyössä alueellisten taiteilijaseurojen ja -liittojen galleriat sekä muut rekisteröidyt taide- tai taiteilijayhdistykset, -seurat tai säätiöt, taiteilijavetoiset työryhmät ja kollektiivit sekä osuuskunnat.

Ero yksityisiin gallerioihin ilmenee valtion tuessa, verotuksessa ja valintamenettelyissä. Yleishyödyllisten yhteisöjen, kuten voittoa tavoittelemattomien yhdistysten gallerioiden, toiminta on vapautettua arvonlisäverosta, toisin kuin yksityisten gallerioiden (Verohallinto 2020). Verotuksen lisäksi demokraattiset tai kollektiiviset valintamenettelyt voivat olla erottavia tekijöitä yksityisiin toimijoihin verrattuna (Mänttari-Buttler 2009, 39–40.) Siinä missä yksityisen gallerian galleristi on yleensä yksin valitsijan asemassa, järjestöjen, kollektiivien ja yhdistysten gallerioissa valintamenettelyt ovat usein kollektiivisia. Voittoatavoittelemattomat kolmannen sektorin galleriat tekevät myös teosmyyntiä, mutta niiden ansainta ei ole kiinni siitä. On kuitenkin todettava, että koska kuvataideorganisaatioiden perusrahoitus on heikkoa, myös kolmannen sektorin gallerioilla on taloudellista painetta ja jokainen tulonlähde on tärkeä. (Frame 2020b, 3.)

Julkisen sektorin gallerioita ovat kuntien ja kaupunkien ylläpitämät sekä taidekorkeakoulujen ja -oppilaitosten galleriat. Julkisen sektorin gallerioita on vähiten verrattuna yksityisiin ja kolmannen sektorin gallerioihin. (Frame 2019, 2.) Julkisen sektorin toimintaa ylläpidetään verovaroin.

Julkinen rahoitus mahdollistaa sellaisen taiteen esittämisen, joka ei ole riippuvaista teosmyynnistä. Siksi julkisesti tuetut kolmannen sektorin galleriat sekä julkiset galleriat ovat tärkeässä roolissa taiteen kukoistuksen ja edistymisen kannalta. Professori Salla Tykkä on kiteyttänyt hyvin näkemyksensä siitä, millaista valtiolähtöisen rahoituksen tulisi olla Taiken taideparlamentti -tapahtumassa pitämässään puheessaan:

Valtiolähtöisen rahoituksen tuleekin toimia kannustimena uusiin kokeiluihin, taata jatkuvuus, perustua tuloksellisuuteen, mutta aina sisältö edellä (Tykkä 2018).

2.2 Gallerioiden rooli taidekentällä ja -markkinoilla

Kuvataidekenttä muodostuu useista erilaisista toimijoista, joilla jokaisella on tärkeä rooli taiteen kehityksen kannalta. Myös gallerioilla on tällä kentällä omat roolinsa. Mänttari-Buttler (2010, 19) kuvailee gallerioiden olevan kuvataiteen kentällä portinvartijoita, tuotannon osia ja välittäjiä. Portinvartijoina galleriat osaltaan päättävät mitä esitetään julkisesti sekä millaiset taiteilijat pääsevät ääneen. Yksin galleriat eivät kuitenkaan ole päättämässä, ketkä saavat tilaa taidekentällä: myös museot, apurahan jakajat, taidekoulut, kuraattorit ja taidekriitikot ovat tässä avainasemassa.

Välittäjänä galleriat ovat tärkeässä roolissa taiteen myyntiprosessissa. Välityksessä taide-teos siirtyy taiteilijalta käyttäjälle ja jatkaa mahdollisesti jälkimarkkinoiden kautta seuraavalle ostajalle (Sjöberg 2010, 33). Välittäjä taas on taho, jonka toiminta perustuu teoksen myyntiin tai ostamiseen (Raatikainen 2013, 4). Taidemarkkinat koostuvat niin kutsutuista ensimmäisistä markkinoista ja jälkimarkkinoista. Taidegalleriat toimivat välittäjänä ensimmäisillä markkinoilla. Ensimmäiset markkinat ovat teoksen ensimyyntikanava, johon sisältyy gallerioiden lisäksi myös suoramyynti, messutoiminta ja festivaalit. Jälkimarkkinat taas tarkoittavat taiteen jälleenmyyntiä. (Sjöberg 2010, 13.)

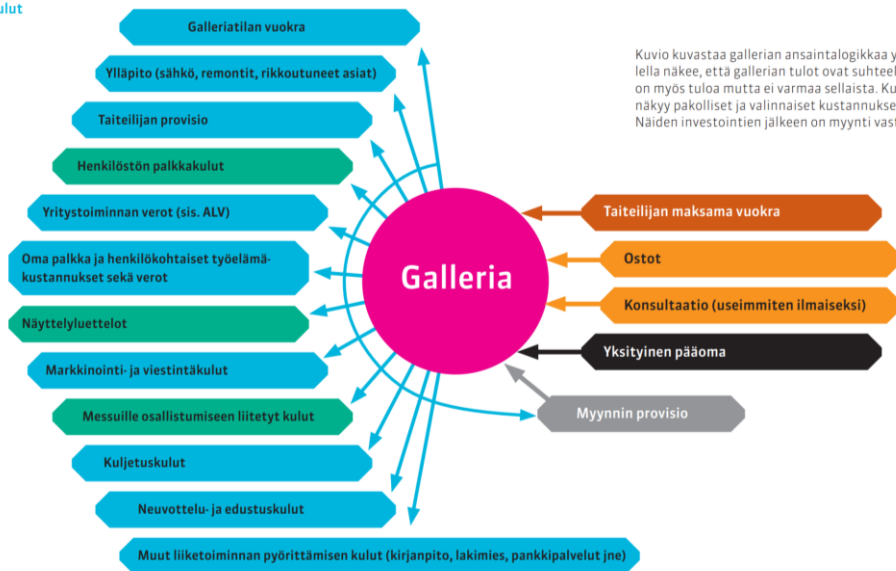
Sjöbergin (2010, 42) mukaan galleriatoiminta itsessään voidaan nähdä taiteen agentuurina ja palvelun tarjoajana. Galleristi saattaa vastata esimerkiksi tiedotuksesta, näyttelyn tuotannosta, taiteilijan sparraamisesta, kuratoinnista ja myynnistä – toisin

sanoen erilaisten palveluiden tuottamisesta. Galleristilla on myös tärkeä rooli taiteilijoiden uranmuodostuksessa.

2.3 Ansaintalogiikkamallit

Sjöberg ja Karhumaa (2010) ovat havainnollistaneet taidegalleroiden ansaintalogiikan yksinkertaistettuna.

Kuvio 4
Gallerian kulut

Kuvio 1: Taidegallerioiden ansaintalogiikka yksinkertaistettuna. Sjöberg & Karhumaa (2010).

Merkittävimpiä tulonlähteitä gallerioille olivat vuonna 2018 avustukset ja apurahat valtiolta tai kunnilta, näyttely- ja vuokratuotot sekä myyntiprovisiot. Gallerioiden muita rahoituslähteitä voivat olla muun muassa palvelu- ja myyntituotot, avustukset ja apurahat säätiöiltä tai muilta toimijoilta, sponsorituki sekä oma pääoma. Näyttelyiden lisäksi galleriat myyvät teoksia myös taidelainaamon, verkkokaupan, taidemessujen ja teosvälitysten kautta. Joissain gallerioissa taiteilijat saattavat hoitaa teosmyyntinsä itse. (Frame 2019, 14–15.) Sjöberg (2010, 41–44) luokittelee taidegalleriat kolmeen erilaiseen ansaintalogiikkamalliin. Mallit ovat vanity-galleria, ei-

kaupallinen galleria sekä konseptigalleria. Kaikkia edellä mainittuja ansaintalogiikkamalleja voidaan käyttää yhdessä, mutta yleensä galleriat toimivat tietyn mallin mukaan. Gallerian toimijatyyppi ei suoranaisesti sido sitä mihinkään ansaintalogiikkamalliin suoraan.

Käytän tässä opinnäytetyössä ei-kaupallisesta galleriasta termiä myynnistä riippumaton galleria, sillä termi ”ei-kaupallinen” tarvitsisi vastinparikseen termin ”kaupallinen”, jota pyrin välttämään luokittelussa. Myös termiä vaihtoehtogalleria saatetaan käyttää ei-kaupallisesta galleriasta, mutta tälläkin termillä on määritelmällisiä ongelmia (mille galleria on vaihtoehto?) (Mänttari-Buttler 2010, 163–164). Myös termit artist run -galleria, independent-galleria ja taiteilijavetoinen galleria käytetään vastaavista gallerioista, joiden toiminta ei riipu teosmyynnistä. Näen, että edellä mainittuja galleriatyyppejä on mahdollista käsitellä yhteisen myynnistä riippumaton galleria -kattotermin alla, kun tarkastellaan gallerioiden ansaintalogiikkamalleja.

Vanity-galleriassa galleriatila on tarkoitettu pääasiassa taiteen esittämiseen ja sen päätulonlähde on näyttelyvuokra, jonka taiteilija maksaa useimmiten valtion apurahalla, sekä myyntiprovisio ja verot. Yleensä taiteilija hakee galleriasta näyttelymahdollisuutta ja -ajankohtaa, ja galleristi valitsee hakijoista taiteilijat, joiden näyttely pääsee esitettäväksi. Suhde on normaalisti kertaluonteinen, eikä siihen tavallisesti kuulu taiteilijan sparraamista. Myös tässä mallissa galleriat ovat riippuvaisia valtion rahoituksesta: valtio ylläpitää galleriamarkkinoita taiteilijoiden näyttelyapurahojen kautta ja taiteilijat ylläpitävät galleriamarkkinoita apurahojensa kautta. (Sjöberg 2010, 42–43.)

Myynnistä riippumattomat galleriat toimivat samoin kuin vanity-galleriat, mutta ne pyörivät pääasiassa vuokrilla ja apurahoilla. Muun muassa liittojen ja seurojen galleriat kuuluvat tähän ryhmään. Myös tämän kategorian galleriat tekevät teosmyyntiä, mutta niiden ansainta ei riipu siitä. (Mt., 43.) Tämä mahdollistaakin myös sellaisen taiteen esittämisen, jota olisi hankala myydä yksityishenkilöille ja yrityksille. Esimerkiksi video- ja mediataide tai sisällöltään sellaiset teokset, jotka eivät taivu helposti ostettavaksi taide-esineeksi. Myynnistä riippumattomat galleriat ovat usein kalliita näyttelypaikkoja (mt.)

Konseptigallerian ansaintalogiikka on myyntipohjainen ja perustuu 50/50 provisioperiaattelle. Gallerioilla on jo vakiintunut ura ja ansaintalogiikka, kuten yksityinen pääoma takanaan. Taiteilijoilta ei peritä vuokraa, minkä mahdollistaa gallerioita ylläpitävä yksityisomaisuus. Gallerioilla on ”tallissaan” omat taiteilijansa, joita sparrataan ja kehitetään. Kuuluisat kansainväliset galleriat toimivat konseptiperiaatteella, mutta Suomessa mallia on pystynyt ylläpitämään vain muutama galleria. (Mt., 43–44.)

3 POIKKEUSOLOJEN VAIKUTUKSET GALLERIOIDEN TOIMINTAAN

World Health Organisation WHO (2020) ilmoitti 11.3.2020 SARS-CoV-2 -koronaviruksen aiheuttaman COVID-19 -taudin olevan pandemia. Muiden maiden tavoin myös Suomessa tartuntatapaukset lähtivät jyrkkään nousuun. Koska SARS-CoV-2 tarttuu herkästi pisaratartuntana, sen leviämistä on ollut mahdollista torjua ainoastaan välttämällä fyysistä kanssakäyntiä (THL 2020a). Väestön suojaamiseksi Suomessa jouduttiinkin ottamaan historiallisesti käyttöön valmiuslaki. Hallitus totesi 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen takia. (Valtioneuvosto 2020a.)

Valmiuslaki on säädetty, jotta poikkeusoloissa, kuten sodan tai vakavan suuronnettomuuden sattuessa, voidaan ”suojata väestöä sekä turvata sen toimeentulo ja maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys” (Valmiuslaki 1552/2011). Poikkeusoloja on viisi ja ne määritellään valmiuslaissa. COVID-19 täytti poikkeusolojen kohdan viisi ollen ”vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.” Valmiuslaissa muutetaan viranomaisten toimivaltuuksia, mikäli tilannetta ei saada hallintaan normaalein valtuuksin poikkeusolojen aikana. Kansalaisten oikeuksia ja normaalia elämää rajoitetaan kuitenkin vain, mikäli se on välttämätöntä. Valmiuslain käyttöönotossa hallitus antaa valmiuslain käyttöönottoasetuksen eduskunnalle, joka päättää, jäävätkö valtioneuvoston antamat käyttöönottoasetukset voimaan. (Mt., 3§, 4§, 6§.)

Poikkeusolojen aikana hallitus linjasi lukuisista rajoittamistoimenpiteistä ja antoi useita valmiuslain käyttöön- ja soveltamisasetuksia eduskunnalle (Eduskunta 2020). Hallituksen linjaamista toimenpiteistä kokoontumisrajoitukset vaikuttivat voimakkaasti taide- ja kulttuurialojen toimintaan. Poikkeuslain nojalla julkiset kokoontumiset rajoitettiin kymmeneen henkilöön ja ihmisiä kehoitettiin pysymään kotona ja välttämään tarpeetonta oleilua yleisillä paikoilla. Hallitus sulki myös monia julkisia tiloja ja kehotti yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden tekevän samoin:

Suljetaan valtion ja kuntien museot, teatterit, Kansallisooppera, kulttuuritalot, kirjastot, kirjastoautot, Kansallisarkiston asiakas- ja tutkijasalipalvelut, harrastustilat ja –paikat, uimahallit ja muut urheilutilat, nuorisotilat, kerhotilat, järjestöjen kokoontumistilat, vanhusten päivätoiminta, kuntouttava työtoiminta ja työkeskukset. Suositellaan yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden sekä uskonnollisten yhteisöjen toimivan samoin. (Valtioneuvosto 2020a.)

Kokoontumisrajoituksia alettiin keventämään 1.6.2020 alkaen, jolloin taidegalleriatkin pystyivät jälleen jatkamaan normaalia toimintaansa. Kymmenen hengen kokoontumisrajoitus nostettiin 50 henkilöön ja suljettuna olleita julkisia sisätiloja lähdettiin avamaan hallitusti. (Valtioneuvosto 2020b.) Moni galleria avasikin ovensa heti rajoitusten päätyttyä (Yle 2020a). Hallitus katsoi epidemian olevan hallinnassa viranomaisten normaalein toimivaltuuksin 15.6.2020. Valmiuslaki kumottiin ja poikkeusolot päättyivät seuraavana päivänä. (Valtioneuvosto 2020b.)

Rajoitustoimien alkaessa maaliskuussa, taide- ja kulttuurialalla lähdettiin nopealla aikataululla kehittämään uusia keinoja toiminnan ylläpitämiseksi ja sovittujen produktioiden toteuttamiseksi. Artistit livestriimasivat keikkojaan, erilaiset sivustot kokosivat tapahtumia yhteen (Helsingin Sanomat 2020b), museot ja galleriat siirsivät näyttelyitä verkkoon ja avajaisia järjestettiin YouTubessa (Yle 2020b). Ala koki kaikesta huolimatta kovia taloudellisia tappioita. Opetus- ja kulttuuriministeriö kartoitti koronaviruspandemian ja sen pitkittymisen vaikutuksia taiteen, kulttuurin ja luovien alojen toimijoiden toimintaan. Visuaalisten taiteiden osalta kyselytulokset raportoi Frame. Selvityksestä käy ilmi, että taidegallerioiden osalta koronavirusepidemia on uhannut vakavasti toimijoiden taloutta. Vaikutukset näkyivät etenkin taiteen myynnin romahtamisessa, mutta menetyksiä muodostui myös kesken jääneistä, siirretyistä ja

toteutumattomista näyttely- ja muista tuotannoista, saamatta jäävistä tilavuokrista sekä tapahtumien ja tilaisuuksien tuloista (Frame 2020b 4, 14.)

Yksityisille gallerioille, jotka eivät saa valtionavustusta, näyttelytilan sulkeminen ja teosmyynnin keskeytyminen tarkoitti suoria tulonmenetyksiä. Myös kolmannen sektorin gallerioiden tulovirrat tyrehtyivät, eikä ennestään riittämättömien julkisten avustusten nähty riittävän kannattelemaan kriisissä. Tulonmenetyksistä johtuen galleriat joutuivat lomauttamaan henkilökuntaa sekä keskeyttämään tai vähentämään toimintaansa. Kiinteiden kulujen maksaminen oli monelle pienelle toimijalle erityisen haastavaa. (Mt., 13.)

Erilaisia tukia ja avustuksia alettiin jakamaan ensiavuksi taide- ja kulttuurialojen toimijoille. Galleriat pystyivät hakemaan omistusmuodostaan riippuen hallituksen myöntämää yritystukea ELY-keskuksilta, Business Finlandilta tai kunnilta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020), sekä taide- ja kulttuurialan avustusta opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Taiteen edistämiskeskuksen (Taike) kautta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020). Myös säätiöt kantoivat kortensa kekoon jakamalla tukea koronan aiheuttamiin kustannuksiin taide- ja kulttuurialan toimijoille (Taike 2020).

Yksityiset taidegalleriat pystyivät hakemaan yritystukea ELY-keskukselta, Business Finlandilta tai kunnilta. Valtio suuntasi suoriin yritystukiin Business Finlandin kautta 800 miljoonaa euroa ja ELY-keskuksen kautta 400 miljoonaa euroa. Kuntien myöntämä tuki oli 2000 euron arvoinen avustus yksinyrittäjille. Hallituksen koronatuot olivat kehitysvetoisia. ELY-keskuksen tukea oli mahdollista hakea joko tilanneanalyysin tekemiseen tai laajempiin kehittämistoimenpiteisiin. Business Finlandin kautta taas oli mahdollista hakea esiselvityusrahoitusta liiketoiminnan häiriötilanteisiin, jonka avulla yritys pystyisi suunnittelemaan itselleen uusia liiketoimintoja koronan aiheuttamassa häiriötilanteessa ja sen jälkeen. Esiselvityusrahoituksen lisäksi Business Finland jakoi kehittämisrahoitusta, jonka avulla yritys voisi toteuttaa kehitystoimenpiteitä. (Yrittäjät 2020.)

Hallitus myönsi lisämäärärahan taide- ja kulttuurialan toimijoille koronaviruksen aiheuttamiin kustannuksiin. Avustus suunnattiin luovien alojen, taiteen ja kulttuurin

ammattillisille yhteisöille, joiden toiminta oli vaikeutunut rajoitustoimenpiteiden takia 1.3.-31.5.2020 välisenä aikana. Avustusta pystyivät hakemaan oikeuskelpoiset yhteisöt, kuten yhdistykset ja yritykset. Kansallisille taidelaitoksille myönnettiin 3,15 miljoonaa euroa ja kulttuurin ja taiteen toimijoille noin 18 miljoonaa euroa. Avustukset jaettiin opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Taiken kautta. Taiken kautta haettava avustus oli suuruudeltaan 3000 euroa. Avustusta ei myönnetty, mikäli hakija oli saanut jo korona-avustusta Business Finlandilta tai ELY-keskukselta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020).

Koronakriisin puhjettua myös säätiöt kiirehtivät auttamaan taide- ja kulttuurialan toimijoita. Suuret suomalaiset säätiöt, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Taike kokosivat koronakriisin puhjetessa 1,5 miljoonan euron hätäapupaketin kokoon vain parissa päivässä. Tukipaketti kohdistettiin ensisijaisesti freelancer-taiteilijoille ja raha jaettiin Taiken kautta. Hätäapupaketin säätiöt olivat Suomen Kulttuurirahasto, Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Jane ja Aatos Erkon säätiö, Saastamoisen säätiö sekä Svenska kulturfonden. Hätäapupakettiin osallistumisen lisäksi Kulttuurirahasto jakoi tieteeseen ja taiteeseen yhteensä 13,5 miljoonaa euroa, josta puoli miljoonaa euroa kohdistettiin taiteen lisätukeen koronatilanteen takia. (Taike 2020.)

Svenska kulturfonden ja Föreningen Konstsamfundet kehittivät myös määräaikaisen tukimuodon ”Kultur under tiden” kulttuurialan ammattilaisille, joiden työskentelyyn koronakriisi oli vaikuttanut. Tuen määrä oli 400 000 euroa. (Svenska kulturfonden 2020.) Myös Koneen säätiö jakoi kolmen kuukauden työskentelyapurahaa niin sanottuun kotiresidenssiin. Kuukausiapurahan suurus vaihteli 2 400 eurosta 3 500 euroon (Koneen säätiö 2020). Lisäksi Alferd Kordelinin säätiö jakoi koronakevään aikana Kulttuurin digiloikka -apurahaa digitaalisten sisältöjen tuottamiseen sekä digitaalisuutta hyödyntäviin kokeiluihin ja toimintatapojen kehittämiseen. Apurahan summa oli 3 000 euroa. (Alferd Kordellinin säätiö 2020.)

4 TYÖSSÄ KÄYTETYT TUTKIMUSMENETELMÄT

Kehitystyön tarkoituksena oli kerryttää ja jakaa tietoa hyvistä toimintamalleista koronakriisistä kärsineille taidegallerioille.

Työn tutkimuskysymykset olivat:

- millaisia vaihtoehtoisia toimintamalleja taidegallerioissa etsittiin ja löydettiin koronakriisistä selviytymiseen, sekä
- jäävätkö uudet toimintatavat osaksi gallerioiden toimintaa tulevaisuudessakin?

Kysymyksiin vastaamiseksi käytin tutkimusmenetelminä kvantitatiivista, eli määrällistä menetelmää sekä kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Kvantitatiivisena menetelmänä oli kyselytutkimus ja kvalitatiivisena menetelmänä haastattelututkimus. Kartoitin menetelmien avulla millä tavoin galleriat ylläpitivät näyttelytoimintaa poikkeusolojen aikana, millaisia palveluita niissä kehitettiin, minkälaiset seikat vaikuttivat kehitystoimiin sekä millaisia näkemyksiä gallerioissa oli toiminnan kehittämisen suhteen poikkeusolojen jälkeen.

4.1 Kyselytutkimus

Kyselytutkimus toimi työn päämetodina. Kysely on hyvä menetelmä kerätä tietoa yhteiskunnallisista ilmiöistä, ihmisten toiminnasta ja mielipiteistä (Vehkalahti 2014, 11). Osoitin kyselyn suomalaisille taidegallerioille ja kartoitin sen avulla gallerioiden tilannetta ja toimintatapoja poikkeusolojen aikana valtakunnallisesti.

Kyselytutkimuksessa käytetään tilastollisia menetelmiä ja sen lähtökohta on mittaus (mt., 17.) Koska kartoitin tietoa täysin uudentilanteessa, käytin kyselylomakkeen suunnittelussa sekamuotoisia ja avoimia kysymyksiä, joilla sain kerättyä sellaista tietoa, jota en olisi voinut itse ennakoita. Sekamuotoisissa kysymyksissä osa vastausvaihtoehdoista on annettu, mutta mukana on myös avoimia kohtia (Heikkilä 2014, 50). Käsittelin sekamuotoisten kysymysten vastauksia pääasiassa määrällisesti, eli käsitteelin niitä muiden vastausvaihtoehtojen tavoin numeerisesti. Avoimet kysymykset sopivat myös hyvin esitutkimuksiin, jos vaihtoehtoja ei vielä tiedetä (mt. 47). Käsittelin avointen kysymysten vastauksia pääasiassa määrällisesti, mutta myös laadullisesti.

Avointen ja sekamuotoisten kysymysten heikkous näkyi kuitenkin siinä, että vastaukset olivat toisinaan epätarkkoja ja kysymykseen oli vastattu asian vierestä. Avoimista kohdista sai kuitenkin enemmän informaatiota liittyen vastaajan mielipiteeseen kuin valmiista vastausvaihtoehdoista.

Käytin määrällisen aineiston analyysimenetelmänä ristiintaulukointia. Ristiintaulukoinnin avulla yritetään löytää muuttujien välisiä riippuvuuksia tutkimalla, onko jollain muuttujalla vaikutusta toiseen muuttujaan (mt., 198.) Pysin esimerkiksi selvittämään ristiintaulukoinnin avulla, mitkä muuttujat olivat vaikuttaneet toiminnan kehittämiseen taidegallerioissa.

4.2 Haastattelututkimus

Keräsin haastattelututkimuksen avulla laadullista aineistoa, jonka tarkoituksena oli syventää kyselytutkimuksen tuloksia. Haastattelin yksityisen gallerian sekä yhdistyksen ylläpitämän gallerian työntekijöitä, jotka olivat olleet keskeisessä asemassa järjestämässä näyttelytoimintaa sekä kehittämässä toimintaa poikkeusolojen aikana. Valitsin galleriat sillä perusteella, että niissä oltiin jatkettu näyttelytoimintaa poikkeusolojen aikana sekä hyödynnetty digitaalisia toimintatapoja mielestäni luovasti ja monipuolisesti. Halusin haastatella sekä yksityisen että kolmannen sektorin gallerian työntekijöitä, jotta saisin molempien näkökulmat mukaan tutkimukseen. Haastatelulla keräsin tietoa siitä, miten nämä galleriat olivat selvinneet poikkeusoloista ja mitkä seikat siihen olivat vaikuttaneet. Haastattelun tarkoituksena oli antaa ääni gallerioiden työntekijöille sekä saada lisäsyvyyttä jo saatuihin tutkimustuloksiin.

Haastattelumetodina käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Teemahaastattelussa tutkimuksesta valitaan keskeiset teemat, joita haastattelussa käsitellään. Haastattelussa edetään näiden teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, Lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja syvähaastattelu.) Tässä työssä haastattelun teemat olivat uusien toimintatapojen kehittäminen, gallerian toiminta verkossa sekä osaaminen.

Käytin haastatteluaineiston analysointimenetelmänä aineistolähtöistä analyysiä. Analyysiin kuului nauhoitettujen haastattelujen litterointi ja sisältöön perehtyminen, aineiston pelkistäminen eli epäolennaisen materiaalin karsiminen aineistosta, pelkistetyn aineiston ryhmittely ja johtopäätösten muodostaminen ryhmitellyn aineiston pohjalta. Analyysin punaisena lankana kulki haastattelututkimukselle asettamiini tutkimusongelmiin vastaaminen, eli miten nämä galleriat olivat selvinneet poikkeusoloista ja mitkä seikat siihen olivat vaikuttaneet. (Mt., Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.) Aineiston analyysissä en kuitenkaan esitä pelkästään johtopäätöksiä vaan avaan haastateltavien vastauksia laajemmaltikin.

Haastatteluaineiston analyysivaiheessa oli jo mahdollista luoda yhteyksiä kyselyaineiston välille. Käsitellen tutkimustuloksia kuitenkin vielä analyysi-osiossa erikseen, mutta yhteenvedossa yhdistän kyselyn ja haastattelun tuloksia. On kuitenkin vielä painotettava, että haastattelun tarkoituksena ei ollut tehdä yleistäviä johtopäätöksiä taidegallerioiden toimintamalleista, vaan valottaa gallerioiden kokemuksia kahden esimerkin kautta.

5 KYSELYTUTKIMUKSEN ANALYYSI

Kysely osoitettiin suomalaisille taidegallerioille 26.5.–7.6.2020 välisenä aikana. Sain taidegalleriat Framen 2018 taidegalleriatilastosta ja keräsin yhteystiedot Googlen hakukonetta käyttämällä. Suomessa on Framen (2019, 3) tilaston mukaan yhteensä 113 taidegalleriaa. Kuten aikaisemmin on todettu, luku perustuu Framen paikantamiin gallerioihin keväällä 2019 eli se voi sisältää lähtökohtaisesti epätarkkuutta (mt., 8). Lisäksi on huomioitava galleriakentän luonnollinen liikehdintä, eli vuoden aikana on voitu perustaa uusia taidegallerioita tai gallerian nimeä on voitu vaihtaa. Huomasin, että muutama galleria oli lopettanut kokonaan toimintansa. Lähetin kyselyn siis noin 110 taidegallerialle ja vastauksia tuli 43.

Kyselylomake (Liite 1) on tehty Webropol-kyselytyökalun avulla. Lähetin kyselylinkin gallerioille sähköpostitse saateviestin (Liite 2) kera. Lomake oli galleriakohtainen ja

anonyymi. Kyselyyn kehoitettiin vastaamaan myös, vaikka galleriatoiminta olisi lakautettu 15.3. –51.5.2020 välisenä aikana. Toinen vastauspiikki aloituksen jälkeen olikin kesäkuun alussa, kun galleriat jälleen jatkoivat toimintaansa. Ensimmäisen viestin jälkeen lähetin vielä kaksi muistutusviestiä.

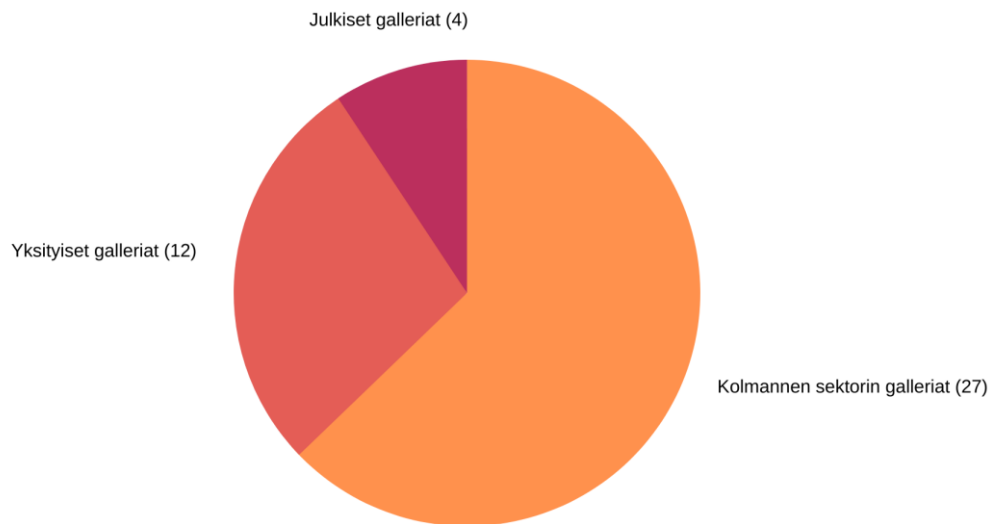
Noin 40 % vastausprosentti on tässä kyselyssä erinomainen. Tutkimustulosten ei voida väittää edustavan kaikkia suomalaisia taidegallerioita, mutta se antaa jo paljon informaatiota gallerioiden toimintatavoista poikkeusolojen aikana. Heikkilän (2014, 76) mukaan kyselyyn vastaamatta jättäneet ovat yleensä erilaisia, kuin vastanneet. Tässä tapauksessa katoon on voinut vaikuttaa muun muassa se, että henkilö, jolle sähköposti on lähetty on voinut olla lomautettuna tai galleriatoiminta on voinut olla kokonaan keskeytetty kyselyn ajankohdan aikana. Vastaanottajissa voi myös ilmetä vastausväsymystä koronakyselyihin tai kyselyyn vastaamista ei ole priorisoitu koronakriisin keskellä. Koen, että tällaisena aikana vastausmäärä on onnistunut.

Tutkimustulokset on jaettu teemoihin:

- gallerioiden taloudelliset lähtökohdat toiminnan kehittämiseen
- toiminnan kehittäminen ja vaihtoehtoiset toimintamallit
- virtuaalisten toimintamallien haasteet
- uudet taidot ja osaaminen
- toiminta jatkossa.

Kaikkiin kysymyksiin ei ole ollut pakko vastata, mistä johtuen vastausmäärät voivat vaihdella kysymyksittäin.

5.1 Vastaajajoukko

Kuvio 2: Kyselyyn vastanneiden gallerioiden toimijatyypit. N=43

Vastaajajoukko kuvaa hyvin suomalaista galleriakenttää. Vastanneet galleriat painottuvat Helsinkiin: 17 galleriaa oli pelkästään Helsingistä ja loput jakautuivat tasaisesti muualle Suomeen. Vastanneista gallerioista suurin osa (27 galleriaa) oli kolmannen sektorin gallerioita. Toiseksi eniten (12) oli yrityksiä tai yksityisiä elinkeinonharjoittajia ja neljä galleriaa oli julkisen sektorin organisaatioita. Lokaatioiden ja toimijatyypien jakautuminen on samantyyppistä kuin Framen (2019, 2) taidegalleriatilossa. Koska julkiselta puolelta saatiin vain neljä vastausta, keskityn analyysissä enemmän vertailemaan yksityisen ja kolmannen sektorin gallerioita.

Vastanneet galleriat ovat kooltaan pieniä. Galleriat työllistivät kyselyn mukaan keskimäärin yhden työntekijän kokoaikaisesti. Muuten skaala oli nolosta neljään kokoaikaista työntekijää. On kuitenkin muistettava, että toiminnassa on usein mukana myös vapaaehtoisia ja osa-aikaisia työntekijöitä, joista ei saatu tietoa kysymyksen avulla. Gallerioiden koko on hyvä pitää mielessä, kun lähdetään tarkastelemaan uusien toimintatapojen kehittämistä.

5.2 Gallerioiden taloudelliset lähtökohdat toiminnan kehittämiseen

Kartoitin kunkin toimijatyypin taloudellisia lähtökohtia toiminnan kehittämiseen rajoitustoimien aikana. Pyrin löytämään muuttujia, jotka osaltaan selittäisivät miksi osa gallerioista oli jatkanut näyttelytoimintaa sekä kehittänyt toimintaa ja osa taas ei. Gallerioilta kysyttiin, kuinka ne rahoittivat toimintaansa 17.3–31.5. välisenä aikana, pystyivätkö ne kattamaan kiinteät kulut (mm. kiinteistökulut, palkat) tarkasteltavana aikana, kuinka rajoitustoimet olivat vaikuttaneet gallerian teosmyyntiin sekä saivatko galleriat avustusta tai muuta taloudellista huojennusta koronavirusepidemian takia. Vertailin taloustilannetta toimijatyypin kesken, sillä gallerioiden taloustilannetta ei ole mielekästä tutkia yhdessä erilaisten ansaintalogiikkamallien takia.

Kyselyyn vastanneet yksityiset galleriat (12) olivat rahoittaneet toimintaansa 15.3.–31.5. välisenä aikana pääasiassa myyntiprovisiolla (6 galleriaa), näyttelyvuokralla ja -maksuilla (4), valtion tai kunnan apurahoilla tai avustuksilla (4) sekä omalla pääomalla (4). Ilmoitettu valtion tai kunnan apuraha tai avustus näyttäisi olleen yksityisillä gallerioilla valtion koronatuki. Tämä ilmenee kysyttäessä, oliko galleria saanut avustusta tai muuta taloudellista huojennusta koronatilanteeseen. Kolme galleriaa, jotka ilmoittivat rahoittaneensa toimintaansa poikkeusolojen aikana valtion tai kunnan apurahalla, kertoivat saaneensa valtiolta tukea koronakriisiin. Yhden gallerian osalta jäi epäselväksi, oliko julkinen avustus nimenomaan koronatuki. Kaksi galleriaa oli saanut helpotusta vuokraan.

Yksityisten gallerioiden teosmyynti oli kärsinyt poikkeusolojen aikana rajusti. Teosmyynti oli pääasiassa joko laskenut (6 galleriaa) tai sitä ei oltu tehty lainkaan (4 galleriaa). Vain yhden gallerian myynti oli pysynyt samana ja yksi vastaaja ei osannut sanoa. Teosmyynnin lasku on huolestuttavaa, sillä myyntiprovisio on tärkeä tulonlähde yksityisille gallerioille, jotka eivät normaalisti saa julkista avustusta toimintaansa. Tämän tulonlähteen romahtamisella on eittämättä ollut vaikutuksia gallerioiden toimintakykyyn. Suurin osa (7) ei olekaan pystynyt kattamaan kokonaan kiinteitä kustannuksia rajoitustoimenpiteiden aikana.

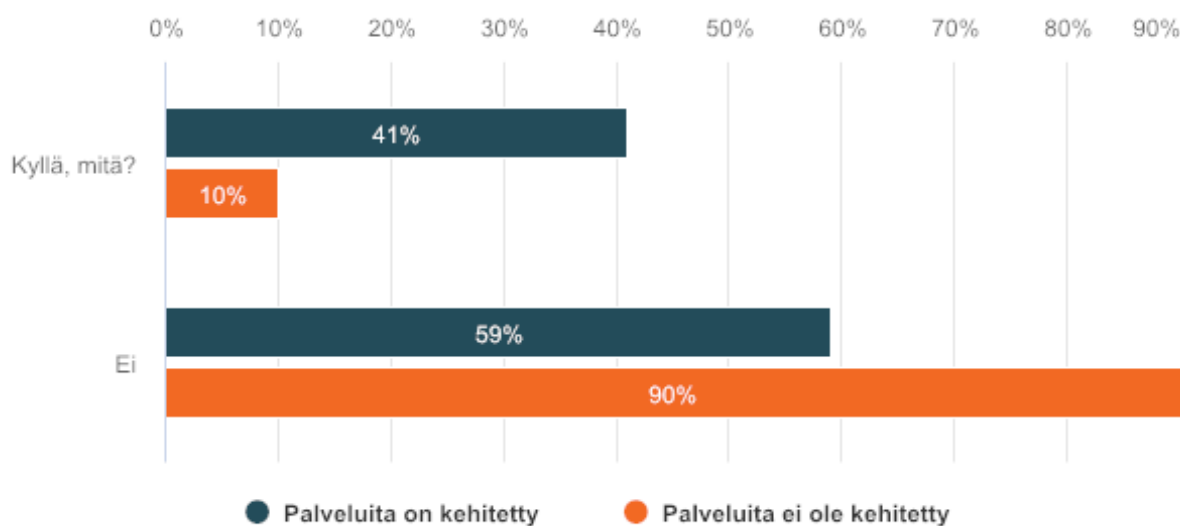
Kolmannella sektorilla reilusti suurin osa (17 galleriaa 27:stä) oli rahoittanut toimintaa 15.3.–31.5. välisenä aikana valtion tai kunnan apurahoilla tai avustuksilla. Toiseksi eniten toimintaa oli rahoitettu omalla pääomalla (9 galleriaa) ja kolmanneksi eniten säätiöiden apurahoilla tai avustuksilla (8). Vaikka näyttelyvuokra on kolmannen sektorin gallerioille tärkeä tulonlähde, sen oli ilmoittanut tulonlähteekseen vain viisi galleriaa 27:stä. Kiinteät kulut oli saanut katettua vähän yli puolet gallerioista (14). On kuitenkin otettava huomioon kolmannen sektorin monimuotoisuus toimintatavoissa. Avoimissa kohdissa käy ilmi, ettei kiinteitä kuluja ole ollut kaikilla lainkaan, työntekijät ovat olleet palkattomia, tilassa ei ole ollut kiinteitä kuluja tai kiinteät kulut on katettu muusta toiminnasta.

Myös kolmannella sektorilla teosmyynti oli negatiivista. Reilusti suurin osa (17 galleriaa) kolmannen sektorin gallerioista ei ollut tehnyt teosmyyntiä lainkaan ja seitsemän gallerian teosmyynti oli laskenut. Yhden gallerian teosmyynti oli pysynyt samana ja yksi vastaaja ei osannut sanoa. Vaikka kolmannen sektorin galleriat eivät yleisesti ottaen ole teosmyynnistä yhtä riippuvaisia kuin yksityiset galleriat, heikosti rahoitetut galleriat tarvitsevat jokaisen tulonlähteen toimintansa ylläpitämiseksi. Avoimissa vastauksissa käy ilmi, että kolmannen sektorin galleriat ovat joutuneet leikkaamaan henkilöstökuluista. Kolme galleriaa oli joutunut lomauttamaan henkilökuntaa ja yhden gallerian henkilökunta oli vapaaehtoisesti luopunut palkoistaan. Kuusi galleriaa oli saanut helpotusta vuokraan.

Julkisen sektorin galleriat olivat rahoittaneet toimintaansa omalla pääomalla sekä luonnollisesti kaupungin rahoituksella. Kaikki kyselyyn vastanneet julkisen sektorin galleriat pystyivät kattamaan kaikki gallerian kiinteät kulut 15.3.–31.5. välisenä aikana. Julkiset galleriat eivät tehneet lainkaan teosmyyntiä.

Valtion ja kunnan avustukset ovat luonnollisesti auttaneet gallerioita kehittämään palveluita. Kehittäminen onkin ollut edellytys avustuksen tai apurahan saamiselle. Galleriat, jotka olivat saaneet valtion tai kunnan apurahaa/avustusta, olivat todennäköisemmin kehittäneet uusia palveluita (9 galleriaa 17:sta) kun taas galleriat, jotka eivät ole saaneet valtion tai kunnan apurahaa/avustusta, eivät olleet juuri kehittäneet

palveluita (2 galleriaa 10:stä). Eron huomaa myös taloudellisissa helpotuksissa. Gallerioista, jotka eivät olleet kehittäneet uusia palveluita, vain yksi oli saanut avustusta tai muuta taloudellista huojennusta koronavirusepidemian takia.

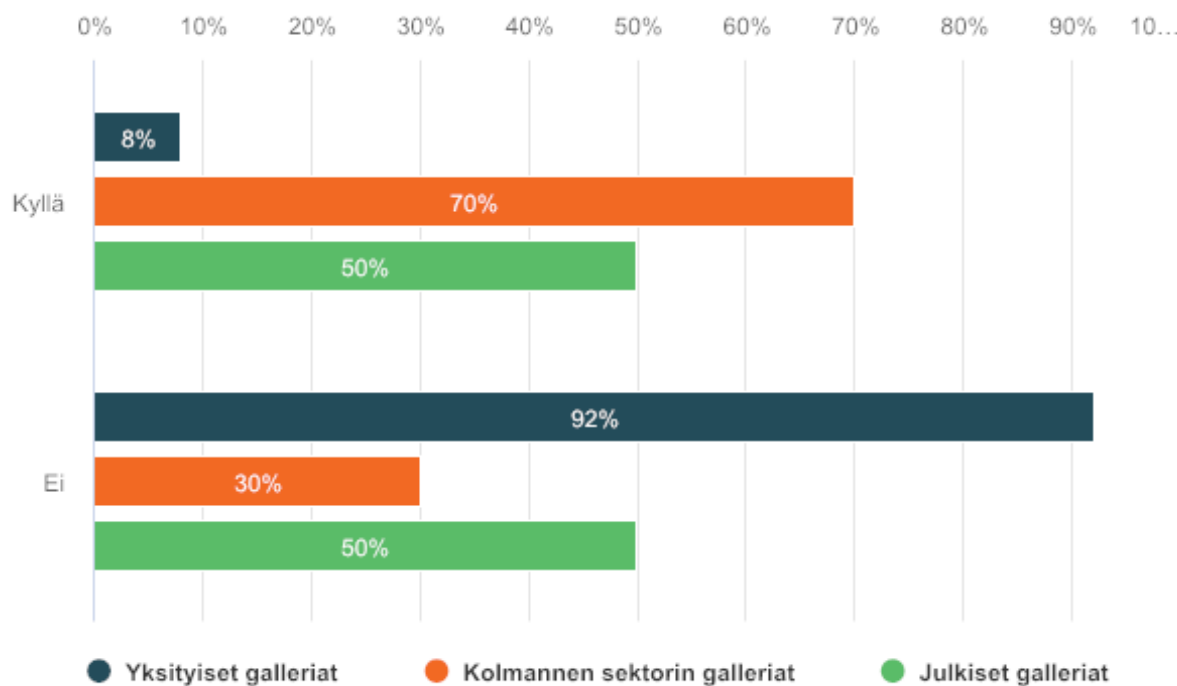

Kuvio 2: Oletteko saaneet avustusta tai muuta taloudellista huojennusta korovirusepidemian takia? N=27.

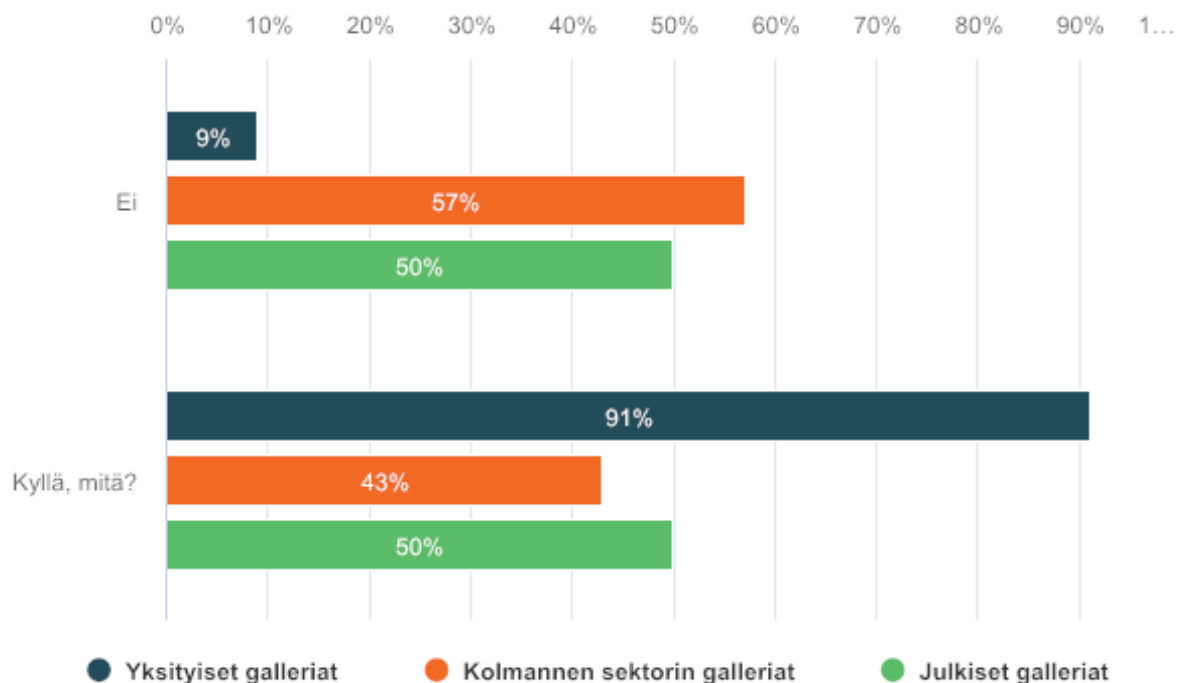
Taloudellisten resurssien lisäksi henkilöstöressurit ovat vaikuttaneet siihen ovatko galleriat kehittäneet uusia palveluita. Kuten edellä on todettu, galleriat ovat kooltaan pieniä. Niissä gallerioissa, joissa palveluita oli kehitetty, on keskimäärin 1,18 kokoaikaista työntekijää, kun taas niissä, jotka eivät kehittäneet palveluita on keskimäärin vain 0,4 kokoaikaista työntekijää.

5.3 Toiminnan kehittäminen ja vaihtoehtoiset toimintamallit

Vaihtoehtoisilla toimintamalleilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä tapoja järjestää näyttelytoimintaa, vaikka kävijät eivät pääsisi vapaasti vierailemaan näyttelyssä paikan päällä. Tässä osiossa kartoitettiin, millä tavalla galleriat olivat ylläpitäneet näyttelytoimintaa poikkeusolojen aikana sekä miten muutoin galleriat olivat kehittäneet toimintaansa. Osiossa kartoitettiin myös, mitkä toimintatavat oli koettu toimiviksi ja mitkä toimimattomiksi.

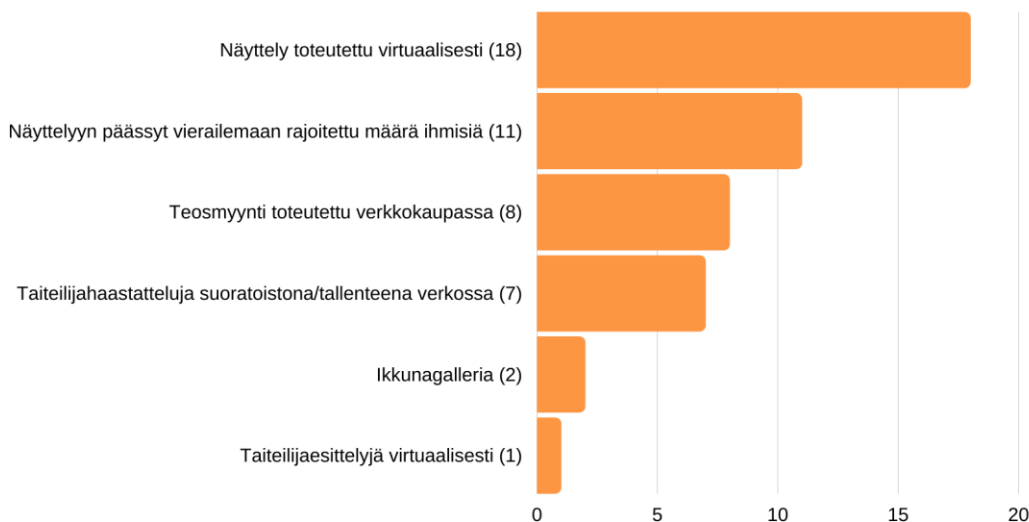
Kuvio 3: Onko näyttelytoiminta lopetettu kokonaan rajoitustoimenpiteiden ajaksi? N=43

Kuvio 4: Oletteko kehittäneet poikkeusolojen aikana galleriassanne uusia digitaalisia tai muita palveluita? N=27

Näyttelytoiminnan jatkaminen jakoi kyselyyn vastanneet galleriat puoliksi. Gallerioista 22 oli lopettanut kokonaan näyttelytoiminnan rajoitustoimenpiteiden ajaksi ja 21 oli jatkanut näyttelytoimintaa. Radikaali ero nähdään, kun tarkastellaan yksityisiä ja kolmannen sektorin gallerioita. Lähes kaikki yksityiset galleriat (11 galleriaa 12:sta) olivat jatkaneet näyttelytoimintaa, mutta kolmannella sektorilla taas suurin osa (19 galleriaa 27:stä) oli lopettanut toiminnan. Yksityisistä gallerioista lähes kaikki olivat kehittäneet uusia digitaalisia tai muita palveluita, kuin taas kolmannella sektorilla suurin osa ei ollut kehittänyt uusia palveluita. Syy yksityisen ja kolmannen sektorin erolle jatkaa näyttelytoimintaa voi olla siinä, että yrityspohjaisesti toimivilla yksityisen sektorin gallerioilla on ollut taloudellinen pakko jatkaa toimintaa, sillä talous on suoraan riippuvainen näyttelytoiminnan ylläpitämisestä.

Gallerioita, jotka olivat lopettaneet näyttelytoiminnan poikkeusolojen ajaksi, kehoitettiin siirtymään kyselyn loppupuolelle, sillä seuraavat kysymykset käsittelivät näyttelytoiminnan ylläpitämistä rajoitustoimenpiteiden aikana. Kehotus on ollut epäselvä, sillä vastauksia saattoi tulla paikoitellen jopa 28:lta gallerialta, vaikka näyttelytoimintaa jatkaneita gallerioita oli kyselyn mukaan 21. Jälkikäteen ajateltuna, olisi pitänyt informoida selkeämmin siirtymään kyselyn loppupuolelle tai rajata vastaaminen esimerkiksi galleriatoiminnan jatkamisen suhteen. Käsitellessäni kuitenkin ”ylimääräisten” vastaajien tuloksia, kävi ilmi, etteivät ne olleet ristiriidassa näyttelytoiminnan jatkamisen suhteen. Saattoi esimerkiksi olla, ettei kehotusta siirtyä loppupuolelle oltu huomattu, tai koska kysymys ei ole suoranaisesti koskenut näyttelytoimintaa, siihen on voitu vastata.

Kuvio 5: Miten näyttelytoimintaa on ylläpidetty poikkeusolojen aikana? N=24, annettujen vastausten lukumäärä: 47

Suurin osa kysymykseen vastanneista gallerioista oli toteuttanut näyttelyt virtuaalisesti. Toiseksi eniten näyttelyitä oli toteutettu rajaamalla vierailijamäärää, esimerkiksi päästämällä galleriatilaan erillisestä pyynnöstä. Kolmanneksi suosituinta oli teosmyynnin toteuttaminen verkkokaupassa. Muita vaihtoehtoisia tapoja ylläpitää näyttelytoimintaa olivat taiteilijahaastattelujen toteutus suoratoistona tai tallenteena verkossa, näyttelykierrokset tai -opastukset suoratoistona tai tallenteena verkossa, ikkunagallerian toteuttaminen sekä taiteilijaesittelyjen toteuttaminen virtuaalisesti. Yleisintä oli hyödyntää useampia tapoja (18 galleriaa 24:stä).

17 galleriaa oli kehittänyt uusia digitaalisia tai muita palveluita poikkeusolojen aikana. Yksityisistä gallerioista lähes kaikki (10 galleriaa 11:sta) olivat kehittäneet uusia palveluita. Samoin Helsingissä sijaitsevista gallerioista lähes kaikki (11 galleriaa 12:sta) olivat kehittäneet palveluita.

Kehitettäviä palveluita olivat:

- virtuaalinäyttelyt (7)
- näyttely- ja teosesittelyt verkossa (5)

- teosmyynti verkossa (2 vastausta)
- olemassa olevat kotisivut (2)
- taiteilijahaastattelut ja työhuone-esittelyt verkossa (2)
- olemassa olevat digityökalut (1)
- teosnoudot ajanvarauksella (1)
- striimaus (1)
- kyselytunnit yleisölle verkossa (1)
- virtuaalikierrokset taiteilijan kanssa (1).

Parhaiten toimiviksi vaihtoehtoisista toimintamalleista nimettiin:

- Virtuaalinäyttely (4 vastausta). Perusteluiksi kerrottiin, että virtuaalinäyttely oli tavoittanut suuren määrän ihmisiä, virtuaalinäyttelystä oli saatu positiivista palautetta, näyttely oli toiminut hyvin ja että toiminta jää osaksi gallerian toimintaa tulevaisuudessakin.
- Striimaukset ja videotallenteet (3 vastausta). Perusteluiksi kerrottiin muun muassa, että striimaukset olivat tavoittaneet paljon osallistujia ja että korkealaatuiset striimaukset olivat mahdollistaneet etenkin performanssitaitteen esittämisen:

Performanssitaitteen kohdalla korkealaatuiset striimaukset toimivat hyvin, koska ihmiset voivat katsoa ne kotonaan ja voivat kokea uudenlaisen kokemukset performanssista ilman että teknologian huonous (tietokoneelta tai puhelimesta kuvatut äänitetyt yms huonolaatuiset mediat) haittaavat kokemusta. Tämä tietenkin on vaatinut sen, että [toimijan] jäsenet ovat elokuvakuvauksen ja ääniteknologian ammattilaisia. (Vastaaja 41).

- Teosten myynti verkossa (2 vastausta)

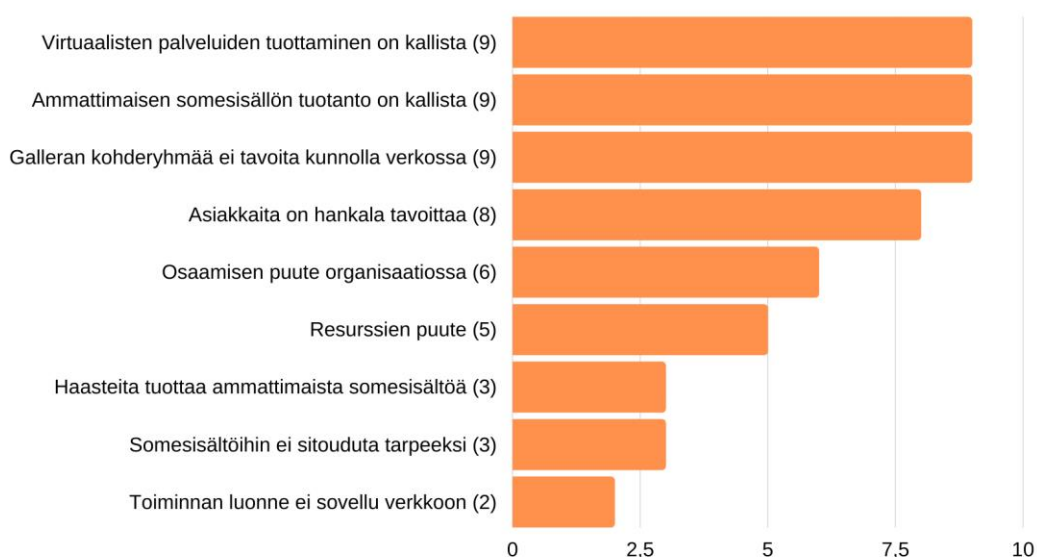
Joillain gallerioilla parhaiten olivat toimineet suorat yhteydenotot asiakkaisiin sekä yksittäisten vierailijoiden tavoittaminen verkossa ja kadulta. Myös gallerian kotisivut oltiin koettu parhaiten toimivaksi. Koska kysely oli avoinna 26.5.–7.6.2020 eli vielä rajoitustoimenpiteiden aikana ja vain vähän sen jälkeen, osa vastaajista näki olevan liian aikaista arvioida, mikä toimintamalleista oli toiminut parhaiten.

Kun kysyttiin toimimattomista toimintatavoista, vastauksia saatiin vain kolme. Voi siis olla, että kaikki vaihtoehtoiset toimintatavat ovat olleet ainakin jossain määrin toimivia tai sitten kysymys on ollut epäselvä. Vastauksissa kritisoitiin sitä, että virtuaalinäyttelyt ovat kalliita toteuttaa ja ne vievät paljon aikaa. Eräs vastaajalta näki, ettei näyttelykokemusta voi sellaisenaan korvata virtuaalinäyttelyllä:

Näyttelyssä vierailu on kokonaisvaltainen kokemus, jota ei voi sellaisenaan siirtää verkkoon. Näyttelyn esittely verkossa toimii lähinnä "sisäänheittäjänä" näyttelyvierailulle ja markkinoinnin välineenä. (Vastaja 29).

Toinen tärkeä näkökulma eräältä vastaajalta oli, ettei poikkeusolojen aikana toteutuneita näyttelyitä oltu huomioitu Helsingin Sanomissa. Vastaja kertoo paikallislehtien tehneen juttuja, mutta ne eivät tuoneet kävijöitä. Selvitin, että Helsingin Sanomat oli julkaissut 20.3.–1.6.2020 välisenä aikana (vanhempia juttuja ei löytynyt) vain yhden näyttelyarvostelun. Arvostelu oli tehty näyttelystä, joka avautui 1.6.2020. Pidetyistä näyttelyistä ei ollut tehty juttuja. On merkittävää, ettei Helsingin Sanomat tehnyt näyttelyarvosteluita tai -juttuja esimerkiksi virtuaalinäyttelyistä rajoitustoimenpiteiden aikana. Näyttelykritiikit ovat gallerioille tärkeitä

5.4 Virtuaalisten toimintatapojen haasteet

Kuvio 6: Mitkä ovat olleet suurimpia haasteita virtuaalisissa toimintatavoissa? Voit valita useamman vaihtoehdon. Vastaajien määrä: 23, valittujen vastausten lukumäärä: 54

Gallerioilta kysyttiin, mitkä olivat olleet suurimpia haasteita virtuaalisissa toimintatavoissa. Kysymyksessä osa vastausvaihtoehdoista oli annettu ja avoimeen kohtaan pystyi kertomaan itse koetuista haasteista. Yleisimpinä haasteina nähtiin, että palveluiden tuottaminen sekä ammattimaisen sosiaalisen median sisällöntuotanto on kallista sekä se, ettei gallerian kohderyhmää tavoita kunnolla verkossa. Yleistä oli myös se, ettei asiakkaita tavoita kunnolla verkossa. Tekijänoikeusasioita ei sen sijaan koettu hankaliksi. Avoimissa vastauksissa esiin tuli viidellä gallerialla, ettei gallerialla ole taloudellisia resursseja tai henkilöstöresursseja kehittää toimintaa. Erääseen vastaukseen voinee samaistua moni galleristi: ”Yksin on erittäin vaikea tehdä kaikkea” (Vastaaja 37). Kaksi vastausta käsitteli myös sitä, ettei galleriassa esitettävää taidetta voi siirtää kunnolla verkkoon, ilman että tilakokemus kärsisi.

Taide pitää jokatapauksessa kokea, tuntea, nähdä livenä paikan päällä. Verkossa esim maaalus tai veistos on ”kuvamainen posterit (Vastaaja 7).

Kiinnostavaa oli, että galleriat, jotka pystyivät kattamaan kaikki kiinteät kulunsa, kokivat virtuaalisten toimintatapojen suhteen vähemmän haasteita kuin galleriat, jotka eivät olleet saaneet katettua kaikkia kiinteitä kuluja. Kaikki kulunsa kattaneet galleriat

(22 galleriaa) merkkasivat kyselyyn yhteensä vain 17 haastetta, kun muut galleriat (18 galleriaa) merkkasivat lähes puolet enemmän, peräti 37 haastetta. Tämä kertonee sitä, että virtuaaliset tavat vaativat myös resursseja ja että resurssit ratkaisevat monia ongelmia.

5.5 Uudet taidot

Gallerioilta kysyttiin, oliko niissä jouduttu opettelemaan uusia taitoja poikkeusolojen aikana. Lähes puolessa kyselyyn vastanneista gallerioista (20 galleriaa 43:stä) oli opeteltu uusia taitoja poikkeusolojen aikana. Kysymys oli avoin, eli siihen sai vastata vapaasanaisesti. Jaottelin vastaukset viiteen kategoriaan.

1. Etätyöskentelyyn liittyvät taidot. Esimerkiksi yhteydenpito etänä ja videokonferenssi-ohjelmat (10 vastausta)
2. Kuva- ja audioteknologiaan liittyvät taidot. Esimerkiksi striimaukset, 3D-kuvaaminen, videoiden tekeminen ja editointi (4)
3. Virtuaalisten palveluiden kehittämiseen liittyvä osaaminen. Esimerkiksi virtuaalinäyttelyn kehittäminen, kotisivujen uusiminen sekä verkkokaupan kehittäminen (3)
4. Henkilökunnan ja asiakkaiden turvallisuuteen liittyvä osaaminen epidemian aikana (3)
5. Sosiaalisen median osaaminen (2)

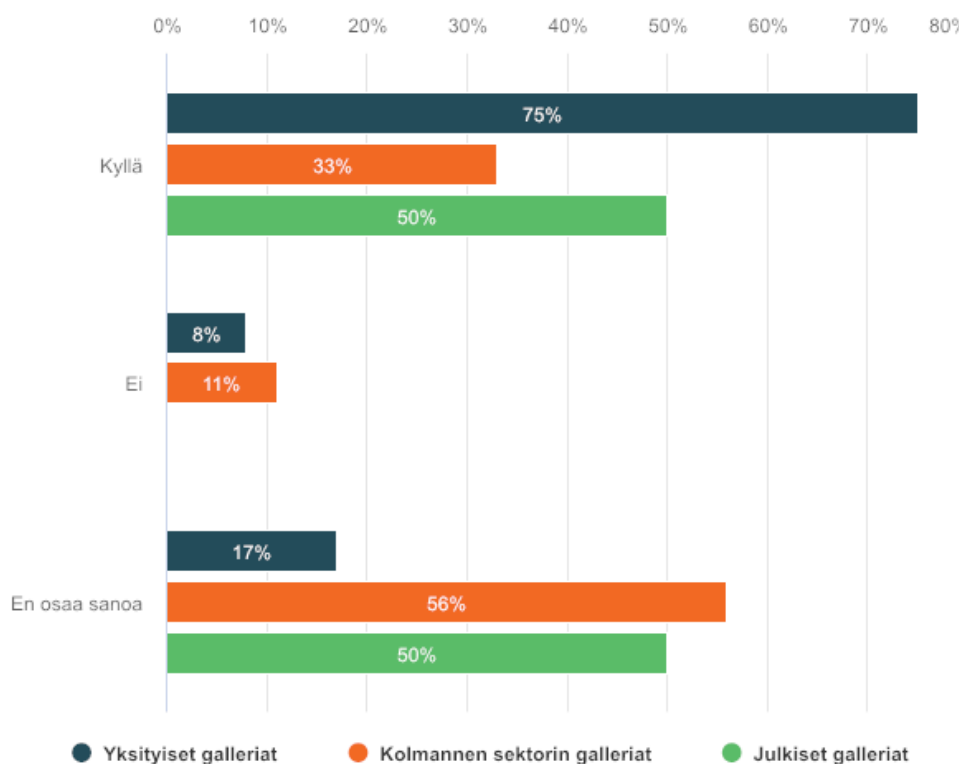
Kyselyssä kysyttiin myös, minkälaisesta osaamisesta gallerioissa uskotaan olevan hyötyä tulevaisuudessa. Suurin osa gallerioista näki, että jonkinlaisesta digiosaamisesta tulee olemaan hyötyä gallerioissa tulevaisuudessa, mutta myös kritiikkiä esitettiin. Osassa vastauksissa kritisoitiin muutosta digitaalisiin palveluihin, eivätkä kaikki näe virtuaaligallerian korvaavan fyysistä näyttelyä. Kritiikissä peräänkuulutettiin ihmis-kontaktia ja henkilökohtaisen asiakaspalvelun tärkeyttä. Tämäkin kysymys oli avoin ja ryhmittelin vastaukset.

- Digitaalisten palveluiden hallinta ja niiden sisältöosaaminen (9)
- Digiosaaminen yleisesti (7 vastausta)

- Teosmyynnin hallinta verkossa (3)
- Reagointikyvykyys (3)
- Ihmissuhde- ja yhteistyötaidot (2)
- Etätyöskentelytaidot (1)
- Taloushallinta (1)
- Taiteen sisältöjen välittämisen taidot (1)
- Markkinointi (1)
- Turvallisuustaidot (1)
- Poliitikka (1)

5.6 Jatkossa

Gallerioilta kysyttiin avoimella kysymyksellä niiden tulevaisuuden suunnitelmista toimintatapojen suhteen poikkeusolojen päätyttyä. Lähes puolet (20 galleriaa 43:sta) aikoo jatkaa vaihtoehtoisten mallien käyttöä. 19 galleriaa ei osannut vastata. Neljä vastaajaa ei aikonut jatkaa vaihtoehtoisia toimintamalleja poikkeusolojen jälkeen.

Kuvio 7: Aiotteko ottaa vaihtoehtoisia toimintamalleja osaksi toimintaanne poikkeusolojen jälkeen? N=43

Suurin osa (9 galleriaa 12:sta) yksityisistä gallerioista aikoi ottaa vaihtoehtoisia toimintamalleja osaksi toimintaansa poikkeusolojen jälkeen. Kolmannella sektorilla oltiin epävarmempia, vain 9 galleriaa 27:stä vastasi kyllä. Tämä voi johtua siitä, että yksityisten gallerioiden on helpompi jatkaa jo kehitettyjä toimia, kun taas kolmannen sektorin gallerioiden, joista suurin osa ei jatkanut näyttelytoimintaa tai kehittänyt palveluita, on vaikeampi arvioida tulevaa. Myös rahoituksen ja resurssien puute kolmannella sektorilla voi olla syynä siihen, että tulevaisuuden suhteen olla epävarmoja. Kyse voi olla mahdollisuuksien koetusta puutteesta.

Gallerioilta kysyttiin myös, mitä tapoja ne aikovat jatkaa tai ottaa käyttöön. Tavat olivat pääasiassa virtuaalisia. Tavat, jotka jäävät tai tulevat käyttöön olivat gallerioissa:

- virtuaaliset näyttelyt (11)
- videotuotanto ja striimaus (6)
- aktiivisuus sosiaalisessa mediassa ja sisällöntuotanto (5)
- teosten nettimyynti (4)
- nettisivujen kehittäminen (2)
- etäyhteydet kokouksissa (2)
- näkyvyys netissä (1)
- verkkoyhteyden parantaminen (1)
- tehostettu siivous (1)
- virtuaaliset demot (1)
- yleisesti digitaalisten työkalujen käyttöönotto (1)
- digitaaliset palvelut (1)
- YouTube-kanavan perustaminen (1)
- sähköinen näyttelykatalogi (1)
- aukioloaikojen muuttaminen iltapainotteisemmaksi (1).

Haastattelin työtä varten yksityisen gallerian ja yhdistyksen ylläpitämän gallerian työntekijöitä, jotka ovat olleet järjestämässä näyttelytoimintaa ja kehittämässä gallerian toimintatapoja poikkeusolojen aikana. Haastattelut järjestettiin 16.7.2020 ja 4.8.2020. Haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluna. Toinen haastattelu tehtiin Zoom-videopalvelussa ja toinen kasvokkain. Haastateltavat eivät luonnollisestikaan edustavat kaikkia toimijatyyppejä gallerioita vaan valottavat pääasiassa oman galleriansa näkemystä ja kokemuksia. Lyhenne ”YHD” viittaa yhdistyksen ylläpitämän gallerian haastateltavaan ja lyhenne ”YKS” yksityisen gallerian haastateltavaan.

Haastattelulla oli tarkoitus syventää kyselytutkimuksen tuloksia. Haastattelu oli muodoltaan puolistrukturoitu teemahaastattelu, jossa käsiteltiin teemoja:

1. Uusien toimintatapojen kehittäminen
2. Gallerian toiminta verkossa ja
3. Osaaminen

6.1 Uusien toimintatapojen kehittäminen

Haastattelun ensimmäinen teema oli uusien toimintatapojen kehittäminen. Osiossa pyrittiin kartoittamaan tietoa siitä, miten ja millaisesta tilanteesta kehitystoimiin ryhdyttiin ja kuinka gallerian toiminta muuttui poikkeusolojen alkaessa.

Yhdistyksen galleria joutui poikkeusolojen alkaessa sulkemaan ovensa ja siirtämään silloisen näyttelynsä ikkunagalleriaan. Kevään muut näyttelyt siirrettiin tulevaisuuteen, mutta sovittuja näyttelyitä ei lopullisesti peruttu. Ikkunagallerian lisäksi teokset kuvattiin sosiaaliseen mediaan. Galleriassa lähdettiin kehittämään uusia keinoja tavoittaa normaalit kävijämäärät sekä uusia yleisöjä verkon välityksellä.

Myös yksityisessä galleriassa toiminta siirtyi vahvasti verkkoon. Haastateltava painotti, että pääasiana oli siirtää kaikki materiaali nettiin, jotta näyttelyyn voisi tutustua myös etänä. Lisäksi galleriassa keskityttiin hygieniaan ja vähennettiin kosketusmahdollisuuksia. Gallerian kevään näyttelyt toteutuivat sovitusti.

Kehitystoimia oli tehty pakon edessä. Molemmissa haastatteluissa toistuu, että tilanteeseen oli pakko reagoida. Esimerkiksi kysyttäessä, oliko galleriassa voimavaroja ja resursseja muutoksen kohtaamiseen, molemmissa haastatteluissa ilmenee, että tilanteesta oli pakko selviytyä:

No, tottakai oli pakko vastata siihen tilanteeseen, että jotenkuten selvittiin (YHD).

Kun on kuitenkin ollu niin pieni toimija, niin sitten mitä sitä muutakaan tekee kun yrittää ottaa tilanteen haltuun (YKS).

Yhdistyksen galleriassa oli jouduttu tekemään osittaisia lomautuksia, mikä oli vähentänyt voimavaroja. Haastateltava näki, että toiminnan kehittäminen olisi vaatinut lisäresursseja, mutta tilanteesta kuitenkin selvittiin. Ylläpitävän yhdistyksen tahtotila oli vahva ja jäsenet tekivät paljon talkootyötä. Yksityisessä galleriassa koettiin olleen tarpeeksi resursseja ja voimavaroja muutoksen kohtaamiseen, sillä galleriaan oli vastikään palkattu uusi työntekijä.

Molemmissa gallerioissa henkilöstöresurssit olivat mahdollistaneet kehitystoimet. Vaikka yhdistyksen galleriassa olikin jouduttu tekemään osittaisia lomautuksia, kehitystyön oli osaltaan mahdollistanut yhdistyksen jäsenten tekemä talkootyö. Molemmat galleriat olivat saaneet myös korona-avustuksen. Yksityisessä galleriassa oltiin saatu valtion yritystukea ja yhdistyksen galleriassa opetus- ja kulttuuriministeriön korona-avustusta. Yhdistyksessä tosin saatiin tietää avustuksen saamisesta vasta juhannuksena, eli sen saaminen ei käytännössä ollut vaikuttanut kehitystoimiin keväällä. Avustus kattoi muun muassa menetettyjä näyttelytuloja.

6.2 Gallerian toiminta verkossa

Haastattelun toinen teema oli gallerian toiminta verkossa. Osiossa pyrittiin selvittämään, miten toiminnan lisääminen verkossa suhteutui normaaliin galleriatoimintaan ja kuinka taiteilijat suhtautuvat teosten esittämiseen verkossa.

Molemmat galleriat olivat lisänneet toimintaansa verkossa. Kun yhdistyksen galleriassa oltiin aikaisemmin päivitetty sosiaalista mediaa tai nettisivuja kerran viikossa, koronakevään aikana toiminta oli päivittäistä. Zoom ja muut videokokouspalvelut koettiin myös tärkeäksi, sillä ne olivat mahdollistaneet yhdistyksen toiminnan.

Toiminnan lisäämisen verkossa ei kuitenkaan koettu vaikuttavan juurikaan työaikaan tai kustannuksiin kummassakaan galleriassa. Ei esimerkiksi koettu, että toiminnan lisääminen verkossa olisi vienyt resursseja galleriatoiminnasta tai myyntityöstä. Yksityisen gallerian työntekijä näki näin, koska työnjako galleristin ja haastateltavan välillä oli selkeä. Yhdistyksen gallerian työntekijä näki, että kaikki on liitoksissa toisiinsa ja että verkko mahdollisti syvemmän kommunikaation asiakkaiden kanssa.

(--) tavallaan se mikä on pois siitä jokapäiväisestä kohtaamisesta kasvokkain asiakkaiden kanssa, niin mun mielestä se taas syveni se keskustelun taso, koska se tapahtu verkon kautta. Et ei oo niin yksipiippunen juttu vähän niinkun jotain tuli tilalle. (YHD.)

Taiteilijat ovat kummassakin galleriassa suhtautuneet positiivisesti näyttelyyn ja teosensa esittämiseen verkossa ja gallerioiden harkintakykyyn on luotettu. Yhdistyksen galleriassa jäsentäiteilijat kokivat, että yhdistys ja gallerian sisällöntuotanto on tärkeää. Yksityisessä galleriassa taiteilijat ovat halunneet myös itse osallistua.

On ne osallistunu, sanonut mielipiteitä, mut luottanut hirveesti meihin ja ne on ollu mukana myös tekemässä niitä videosittelyitä. (YKS.)

6.3 Osaaminen

Haastattelun kolmas teema oli osaaminen. Osiossa pyrittiin selvittämään, millainen osaaminen galleriassa auttoi ylläpitämään toimintaa rajoitustoimien aikana sekä millainen osaaminen olisi ollut tarpeellista.

Molemmilla haastateltavilla on itsellään tuotannollista osaamista, mikä oli koettu auttavan toiminnan ylläpitämisessä rajoitustoimien aikana. Tuottajakokemuksesta näyttäisi kumpuavan myös avoin asenne toiminnan kehittämistä kohtaan. Yhdistyksen

ylläpitämän gallerian haastateltavan mielestä oli ok, että tehtävät vaihtuivat hyvin erilaisiksi. Hän näki, että haasteet liittyvät kulttuuri- ja taidealaan ja oli hyvä, että verkkosisältöjä mietittiin kerrankin ajan kanssa. Yksityisen gallerian haastateltava sanoi, että 3D-virtuaaliesittely oli ainoa ulkopuolinen palvelu, joka tilattiin muualta, mutta muuten oli selvitty omalla osaamisella.

Molemmissa gallerioissa oltiin jouduttu opettelemaan erikseen videoiden tekoa ja videotuotannon osaaminen nimettiin sellaiseksi, joka olisi ollut tarpeen rajoitustoimien aikana. Yksityisen gallerian haastateltava kertoi, että opettelu ja tekeminen oli ollut aikaa vievää. Yhdistyksen galleriassa toivottiin, että kaupunki olisi järjestänyt nopeammin tilanteen alkaessa videokoulutusta ja auttanut esimerkiksi laitteiden vuokraamisessa. Molemmat kuitenkin kertoivat, että gallerioilla oli jonkin verran kokemusta videotuotannoista ja av-alasta jo ennestään. Luulen, että aikaisempi kokemus on madaltanut kynnystä tarttua videotuotantoihin, mutta parempi osaaminen olisi tullut tarpeen.

Toisessa tilanteessa oltaisi tehty tietenkin enemmän työtä siihen, että saataisiin teknisesti laadukkaampaa sisältöä tehtyä, mut nyt oli pakko tehdä nopealla aikataululla jotain ulos ja se tuntu olevan myös asiakkaiden näkökulmasta vaan kiva juttu, et tehdään jotain sisältöä vaikka se oliskin perunalla kuvattua. (YHD.)

7 YHTEENVETO TUTKIMUSTULOKSISTA

Galleriat ovat kehittäneet erilaisia vaihtoehtoisia toimintatapoja ja palveluita poikkeusolojen aikana. Noin puolet vastanneista gallerioista oli jatkanut näyttelytoimintaa poikkeusolojen aikana ja näyttelytoimintaa jatkaneista suurin osa oli kehittänyt uusia palveluita. Virtuaalinäyttely oli ylivoimaisesti suosituin tapa järjestää näyttelytoimintaa ja se sai myös eniten kehuja toimivuudesta. Virtuaalinäyttely oli myös suosituin toimintatapa, jota aiottiin jatkaa, tai ottaa käyttöön poikkeusolojen jälkeen. Toiseksi eniten näyttelyitä toteutettiin rajaamalla vierailijamäärää ja kolmanneksi suosituinta oli teosmyynnin toteuttaminen verkkokaupassa. Muita vaihtoehtoisia tapoja olivat taiteilijahaastattelujen toteutus suoratoistona tai tallenteena verkossa, näyttelykierrokset

tai -opastukset suoratoistona tai tallenteena verkossa sekä ikkunagallerian toteuttaminen. Kehitettäviä palveluita gallerioissa olivat muun muassa teosmyynti netissä, olemassa olevien kotisivujen kehittäminen, virtuaalinäyttelyt, teosnoudot ajanvarauksella, näyttelyiden verkkoesittelyt, kyselytunnit yleisölle verkossa sekä virtuaaliset näyttelykierrokset taiteilijan kanssa.

Koronakevään aikana teknologia sai aiempaa merkittävemmän roolin mahdollistaen osaltaan gallerioiden toiminnan. Etenkin 3D-kuvaamisen tuomat mahdollisuudet havaittiin gallerioissa nopeasti. Digitalisaatio eli digitaalisen teknologian käyttö vuorovaikutuksessa ja palveluissa on ollut tuttua gallerioissa jo aiemmin, mutta koronakriisi näyttäisi vauhdittaneen digiloikkaa alalla. Taidegallerioissa kehitetyt uudet toimintamallit ja palvelut olivat pääsääntöisesti digitaalisia. Digiloikka näkyy myös osaamisessa, jota gallerioissa oli hankittu poikkeusolojen aikana. Gallerioissa oli opeteltu muun muassa audiovisuaaliseen teknologiaan liittyviä taitoja, etätyöskentelyyn liittyvät taitoja, kuten uusia videokokousohjelmia, sosiaalisen median sisällöntuotantoa sekä virtuaalisten palveluiden kehittämiseen liittyvää osaamista.

Suurimmassa osassa gallerioita nähtiin, että jonkinlaisesta digiosaamisesta tulee olemaan hyötyä myös tulevaisuudessa. Erityisesti digitaalisten palveluiden hallinta ja sisältöosaaminen nähtiin sellaisena, jota tulnaisiin tarvitsemaan tulevaisuudessa. Gallerioissa ollaan myös aikeissa jatkaa vaihtoehtoisten toimintamallien käyttöä. Lähes puolet vastanneista gallerioista aikoo ottaa vaihtoehtoisia toimintamalleja osaksi normaalia toimintaansa. Vain neljä vastaajaa 43:sta ei aikonut jatkaa toimintamallien käyttöä poikkeusolojen jälkeen. Virtuaalinäyttelyt, videotuotannot ja striimaaminen, sosiaalisen median aktiivisempi sisällöntuotanto sekä teosten myynti verkossa näyttäisivät jäävän osaksi toimintaa useassa galleriassa.

Toiminnan kehittämiseen vaikuttivat gallerian henkilöstöresurssit, taloudelliset resurssit sekä osaaminen. Niissä gallerioissa, joissa palveluita oltiin kehitetty, oli enemmän kokoaikaisia työntekijöitä. Haasteet digitaalisten toimintamallien kehittämisen suhteen liittyivät suurilta osin resurssipulaan ja toisaalta taloudelliset huojennukset, kuten helpotus vuokraan tai korona-avustus ovat luonnollisesti edistäneet kehitystoimia gallerioissa. Haastatteluissa sekä avoimissa vastauksissa käy ilmi,

että osaaminen on myös mahdollistanut toiminnan kehittämistä gallerioissa. Erityisesti tuottajaosaaminen sekä audiovisuaaliseen teknologiaan liittyvä osaaminen on mahdollistanut kehitystoimia.

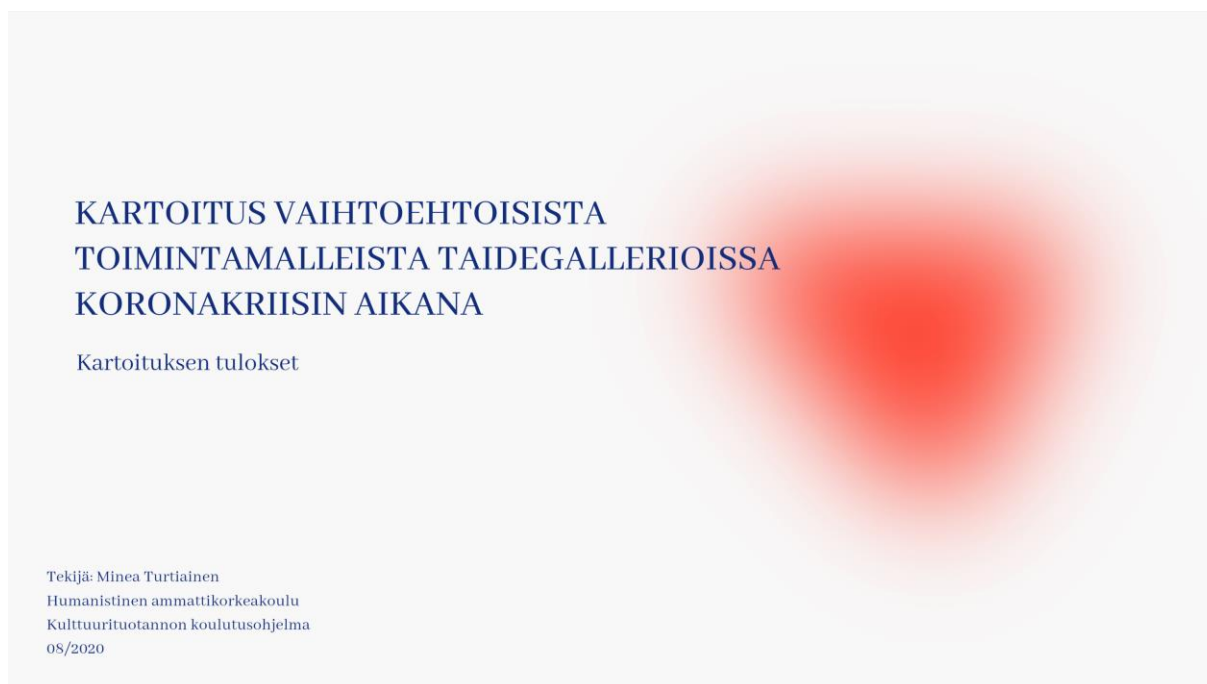
Toiminnan kehittäminen jakoi yksityiset ja kolmannen sektorin galleriat kahtia. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet yksityiset galleriat olivat jatkaneet näyttelytoimintaa rajoitustoimenpiteiden aikana, kun taas suurin osa kolmannen sektorin gallerioista oli lopettanut näyttelytoiminnan. Ero käy ilmi myös palveluiden kehittämisen suhteen. Yksityisistä gallerioista lähes kaikki olivat kehittäneet palveluita poikkeusolojen aikana kun taas kolmannella sektorilla suurin osa ei ollut tehnyt kehitystoimia. Lisäksi lähes kaikki yksityiset galleriat aikovan myös jatkaa uusien toimintamallien käyttöä tulevaisuudessa, kun taas kolmannella sektorilla oltiin epävarmempia

Haastattelu vahvisti käsitystäni virtuaalisten toimintatapojen potentiaalista. Esimerkiksi toiminnan lisääminen verkossa ei vaikuttanut merkittävästi työaikaan tai kustannuksiin kummassakaan galleriassa. Ei koettu, että toiminnan lisääminen verkossa olisi vienyt resursseja galleriatoiminnasta tai myyntityöstä. Gallerioissa nähtiin virtuaaliset toimintavat pikemminkin mahdollisuuksina, kuin kulueränä tai lisätyönä. Mielenkiintoinen näkökulma tulikin yhdistyksen ylläpitämän gallerian haastateltavalta: keskustelun taso syveni, koska se tapahtui verkon kautta.

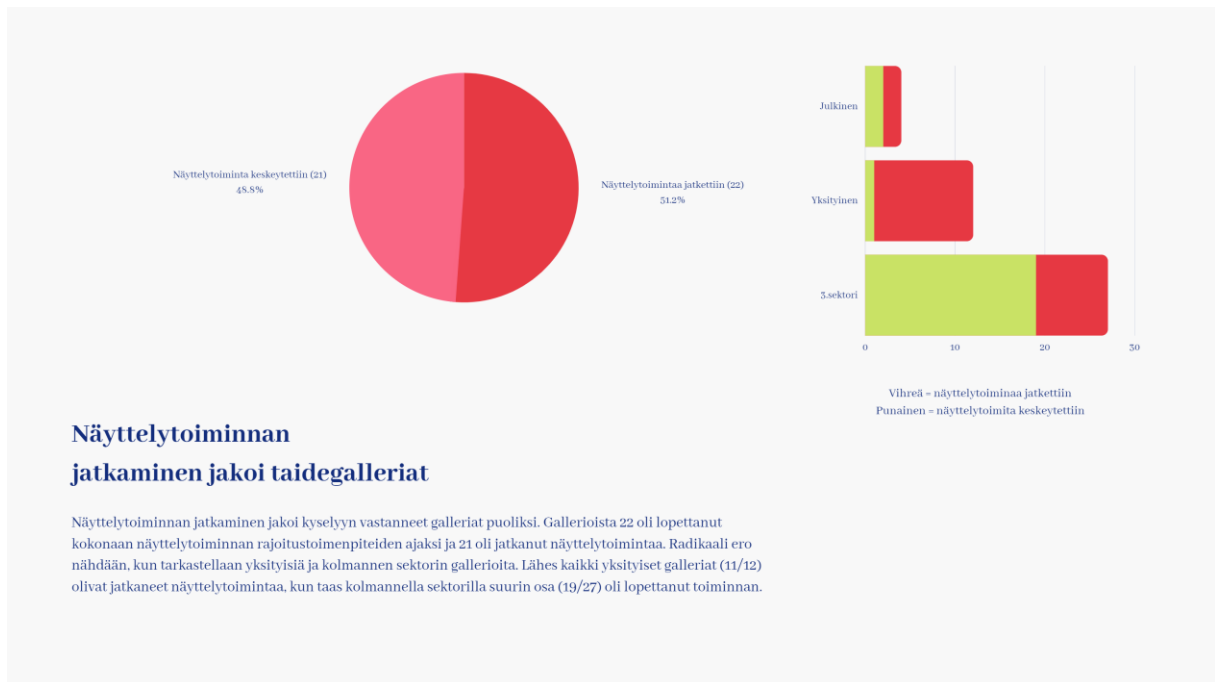
Haastattelu vahvisti myös näkemystäni siitä, että tuottajaosaamisesta on hyötyä vastaavissa kriisitilanteissa, joissa pitää mukautua tilanteen asettamiin haasteisiin ja kehittää toimintaa nopeasti. Molemmilla haastateltavilla näytti olevan myös avoin asenne haastetta kohtaan, mikä on todennäköisesti auttanut toiminnan kehittämisessä. Molemmat ovat olleet myös valmiita opettelemaan uutta ja tehneet rohkeasti esimerkiksi videotuotantoa, vaikka täydellisen ammattimaista osaamista ei ole omattu. Toisaalta tilanne pakotti reagoimaan, koska kriisistä oli selviydyttävä.

7.1 Tietopaketti

Koska tutkimuksen tarkoituksena oli tiedon keräämisen lisäksi myös jakaa sitä, työn yhtenä aspektina oli miettiä, kuinka informaation saisi käyttöön tehokkaasti. Opinnäytetyön tuloksena syntyikin tutkimustuloksista koostettu tietopaketti, joka lähetettiin taidegallerioille. Tietopaketti sisältää tulosten lisäksi myös näkökulmia siihen, millaisilla toimenpiteillä vaihtoehtoisten toimintamallien kehittämistä voitaisiin tukea. Tietopaketti löytyy liitteistä (Liite 4). Se on pdf-tiedosto ja saatavilla vain sähköisesti. Pysin laatimaan selkeän ja informatiivisen paketin taidegallerioiden käyttöön. Sen ei ollut tarkoitus sisällyttää kaikkea tutkimustietoa, vaan valikoin siihen gallerioiden kannalta oleellimmat tulokset. Tietopaketin avulla gallerioissa voidaan hahmottaa, kuinka muissa gallerioissa toimittiin poikkeusolojen aikana, saada uusia näkökulmia oman toiminnan kehittämiseen sekä tietoa siitä, mihin suuntaan alan toimintatavat ovat kehittymässä.

Kuva 1: Tietopaketin kansilehti

Kuva 2: Tietopaketin 4. sivu

Havainnollistin tutkimustuloksia erilaisten kaavioiden avulla. Pyrin tekemään tietopaketaista informatiivisen ja visuaalisen.

Toimenpiteitä, joilla toimintamallien kehittämistä voitaisiin tukea

Osaamisen lisääminen

Uusien taideteollisten taitojen omaksuminen tulee tärkeäksi niin taidegallerioille kuin taiteilijoillekin, kun yhä useampi asia siirtyy digitaalisille alustoille. Osaaminen ja tiedon hankkiminen voidaankin nähdä investointina tulevaisuuteen. Esimerkiksi kunnat voisivat järjestää koulutusta kulttuuri- ja taidealan toimijoille. Kyselyvastausten perusteella mm. digitaalisten palveluiden hallintaan ja sisältöosaamiseen sekä kuva- ja audioteknologiaan liittyvää koulutusta olisi hyödyllistä.

Laitteiston yhteisömuotoisuus

Teknologian omistaminen, mutta myös vuokraaminen on kallista. Jos laitteiston käyttö ei ole jokapäiväistä, voi yhtenä vaihtoehtona olla laitteiston yhteisömuotoisuus muiden toimijoiden kanssa. Voisivatko myös kunnat vuokrata tai lainata laitteistoa taide- ja kulttuurialojen toimintaan?

Priorisointi ja karsiminen

Toiminnan kehittäminen on sopeutettava valmiisiin henkilöstö- ja talousresursseihin, mikä merkitsee sitä, että jostain on karsittava. Gallerioissa kannattaa miettiä, mitä toimia halutaan jatkaa tulevaisuudessa ja millaisista vanhoista tavoista tai käytännöistä voitaisiin luopua.

Julkisen rahoituksen lisääminen

Koronakriisi näyttää nopeuttaneen teknologian käyttöönottoa ja edistyneen digitalisaatiota entisestään. Vaarana voi olla, että heikosti rahoitettu ja koronakriisistä kärsinyt taideala ei pysy kehityksessä mukana. Kehitystyö vaatii aina resursseja, joita alalla ei ole tarpeeksi. Kehitystoimia pitäisi tukea julkisella rahoituksella, jonka tulisi olla ennenkaikkea kestävä.

23

Kuva 3: Tietopaketin 13. sivu

Tietopaketin loppuun koostin tutkimuksen pohjalta näkökulmia siihen, millaisilla toimenpiteillä toimintamallien kehittämistä voitaisiin kehittää. Mukana on toimenpideehdotuksia valtio-, kunta- ja galleriatasolla. Koin erityisesti tärkeäksi laatia ehdotuksia, joihin galleriat voivat itse vaikuttaa.

7.2 Arvio tutkimuksen toteutumisesta

Tutkimukselliset tavoitteet onnistuivat hyvin. Työn tarkoituksena oli kartoittaa, min-kälaisia toimintamalleja taidegallerioissa oli etsitty ja löydetty pokkeusoloista selviytymiseen sekä selvittää, jäävätkö uudet tavat osaksi gallerioiden toimintaa tulevaisuudessa. Sain vastattua asettamiini tutkimuskysymyksiin ja käyttämäni tutkimusmenetelmät oli mielestäni valittu hyvin.

Tutkimuksen validiteettia vahvistaa hyvä vastausprosentti (n. 40 %) sekä se, että perusjoukko on selkeästi määritelty. Kyselyn otos (43 galleriaa) on suhteellisen edustava perusjoukosta, eli suomalaisista taidegallerioista, joita paikansin n. 110. On kuitenkin otettava huomioon, että koska määrät ovat lähtökohtaisesti pieniä, jokaisella vastauksella on painoarvoa, etenkin kun tarkastellaan pienempiä ryhmiä otoksen sisällä. Esimerkiksi yksityisiä gallerioita oli vain 12 ja julkisia neljä. Parikin vastausta on voinut muuttaa tuloksia merkittävästi. Tutkimuksen validiteettia heikentää myös se, että todennäköisesti kaikkia suomalaisia taidegallerioita ei ole paikannettu. Lähtökohtaisesti gallerioiden tarkka määrä Framen (2019) taidegalleriatilastossa on epävarma ja taidegalleriakentällä on voinut olla luontaista liikehdintää tilaston laatimisen jälkeen. On myös otettava huomioon kato: ne galleriat, joista jätettiin vastaamatta, ovat todennäköisesti jollain tapaa erilaisia kuin ne joista vastattiin.

Tutkimuksen reliabiliteettia on voinut heikentää avointen ja sekamuotoisten kysymysten määrä. Vaikka avoimet ja sekamuotoiset kysymykset ovat tämän tyyppisessä esitutkimuksessa tärkeitä, vastausten tulkitseminen on voinut aiheuttaa epätarkkuutta tuloksissa. Eritoten tämä näkyi siinä, ettei täysin vakiintuneita termejä ja määreitä ole vielä kehittynyt digitaalisille toimintatavoille. Kyselylomakkeen laatimisessa olisi myös voinut ottaa paremmin huomioon sen, että näyttelytoiminnan lisäksi gallerioissa

tehdään muutakin. Se, että näyttelytoiminta keskeytetään, ei tarkoita sitä, että galleriatoiminta loppuisi. Lisäksi kyselylomakkeessa olisi voinut kysyä tarkentavasti yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden omistusmuodoista.

Tutkimuksen luotettavuutta on lisännyt se, että lähetin kyselyn suoraan gallerioille, jotka oli listattu Framen (2019) taidegalleriatilastossa. Galleria-käsite on häilyvä ja esimerkiksi erilaiset taideliikkeet tai kahviloiden yhteydessä toimivat näyttelytilat voivat kutsua itseään gallerioiksi (Frame 2017, 10). Jos kyselylinkki olisi ollut julkisesti jaossa, siihen olisi voinut tulla vastauksia toimijoilta, jotka eivät täytyä Framen tilastoinnissa, ja näin ollen myös tässä opinnäytetyössä käytettyä määritelmää taidegalleriasta.

8 POHDINTA

Taidegallerioissa ollaan oltu koronakriisin keskellä luovia. Erilaisia toimintamalleja ja palveluita kehitettiin runsaasti rajoitustoimenpiteistä koituvien vahinkojen lieventämiseksi. Toivon, että toimintatapojen kartoittaminen ja tiedon levittäminen inspiroi gallerioita kokeilemaan ja kehittämään lisää omien resurssiensa sisällä.

Sitran Megatrendit 2020 -raportissa kerrotaan, että teknologia ei tällä hetkellä paitsi kehity kiivaasti, vaan siitä on tulossa nopeasti ja huomaamatta osa yhteiskuntaa. Koronakriisi näyttää nopeuttaneen teknologian käyttöönottoa ja edistäneen digitalisaatiota entisestään. Vaarana voi olla, että heikosti rahoitettu ja koronakriisistä kärsinyt taideala ei pysy kehityksessä mukana. Erityisesti kolmannen sektorin yleishyödylliset ja voittoa tavoittelemattomat toimijat voivat jäädä jalkoihin. Kehitystyö vaatii aina resursseja, joita alalla ei ole tarpeeksi. Kehitystoimia tukisikin julkinen tuki, joka olisi kestävä ja tulevaisuusorientoitunutta.

Toiminnan kehittämistä galleriat voivat itse osaltaan tukea hankkimalla lisää osaamista. Kyselyyn vastanneissa gallerioissa arvioidaan, että uusien digi- ja teknologiataitojen omaksuminen tulee tulevaisuudessa tärkeäksi. Osaaminen ja tiedon

hankkiminen voidaankin nähdä investointina tulevaisuuteen. Myös kuntatasolla voidaan tukea toiminnan kehittämistä esimerkiksi järjestämällä taide- ja kulttuurialalle koulutusta liittyen digitaalisten palveluiden kehittämiseen. Kyselyvastausten perusteella muun muassa digitaalisten palveluiden hallintaan ja sisältöosaamiseen sekä kuva- ja audioteknologiaan liittyvän osaamisen kerryttäminen nähdään hyödyllisenä. Kuntatasolla voitaisiin myös kehittää laitteiden yhteiskäyttöä esimerkiksi vuokraamalla tai lainaamalla laitteita taide- ja kulttuurialojen käyttöön.

Galleriat voivat myös itse tukea uusien toimintamallien kehittämistä priorisoimalla ja karsimalla. Mikäli toiminnan kehittäminen koetaan tärkeäksi, se on sopeutettava valmiisiin henkilöstö- ja talousresursseihin, mikä merkitsee sitä, että jostain on karsittava. Gallerioissa kannattaa miettiä, mitä toimintaa on ensisijaista jatkaa ja ottaa käyttöön ja mistä vanhoista tavoista tai käytännöistä voitaisiin luopua.

On kiinnostavaa seurata, mihin asemaan virtuaalinäyttelyt asettuvat taidegallerioissa tulevaisuudessa. Tulosten perusteella virtuaaliset näyttelyt tulevat ainakin osittain jäämään osaksi galleritointia. On myös mielenkiintoista nähdä, kehittyvätkö virtuaaliset näyttelyt kohti virtuaali- ja lisättyä todellisuutta, joka on kasvava trendi. (Sitra 2020, 38). Tällä hetkellä virtuaalinäyttelyt näyttäisivät toimivan vielä markkinoivälineenä ja virtuaalisina näyttelykatalogeina, eivätkä ne ole korvanneet fyysisiä näyttelyitä. Osa vastaajista ei kokenut kehityssuuntaa virtuaaligallerioihin positiivisena. Nähtiin, että virtuaalisessa ympäristössä ei saavuteta samaa kokemusta kuin galleriatilassa ja taiteen siirtäminen verkkoon koettiin väkinäisenä. Tämä on myös tärkeä näkökulma. Gallerioilla ja taiteella ylipäätään voikin olla yhteiskunnassa alati kasvava rooli tarjota ihmisille fyysisiä elämyksiä kaiken digitaalisuuden ja läsnäolottomuuden keskellä.

LÄHTEET

Alferd Kordelinin säätiö 2020. Kulttuurin digiloikka -apuraha. Viitattu 5.7.2020. <https://kordelin.fi/apurahat/digiloikka>

Business Finland 2020. Liiketoiminnan kehitysrahoitus häiriötilanteessa. Viitattu 25.8.2020. <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/hairiotilannerahoitus/>

Eduskunta 2020. Valmiuslain käyttöönottoaminen koronavirustilanteessa. Viitattu 11.8.2020. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa/Sivut/default.aspx.

ELY-keskus 2020. ELY-keskusten rahoitus yrityksille koronaviruksen aiheuttamassa poikkeustilanteessa. Viitattu 25.8.200. <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/poikkeusrahoitus>

Frame 2020a. Koronavirus horjuttaa kuvataiteen kenttää – tukirahoitus ja helpotukset vuokratuloihin auttaisivat kriisin yli. Viitattu 7.6.2020. <https://frame-finland.fi/2020/03/26/koronavirus-horjuttaa-kuvataiteen-kenttaa-tukirahoitus-ja-helpotukset-vuokratuloihin-auttaisivat-kriisin-yli/>

Frame 2020b. Kysely koronaviruspandemian ja sen pitkittymisen vaikutuksista taiteen, kulttuurin ja luovien alojen toimijoiden toimintaan. Visuaalisen taiteen kentän vastaukset. Raportti Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämästä kyselystä. Viitattu 7.7.2020 https://frame-finland.fi/wp-content/uploads/2020/05/Raportti-OKM-koronakysely-2020_koonti-visuaaliset-taiteet_Frame-Contemporary-Art-Finland-1.pdf

Frame 2019. Taidegalleriatilasto 2018. Viitattu 7.6.2020. <https://frame-finland.fi/wp-content/uploads/2019/09/Taidegalleriatilasto-2018.pdf>

Frame 2017. Taidegalleriatilasto 2016. Viitattu 19.7.2020. <https://frame-finland.fi/wp-content/uploads/2016/07/Taidegalleriatilasto-2016.pdf>

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen Tutkimus. 9. painos. Helsinki: Edita Publishing

Helsingin Sanomat 2020a. Koronaviruksen seurauksista kärsivä kulttuuriala etsii keinoja selviytymiseen: Artistit keikkailevat sosiaalisessa mediassa, uudet sivustot

kokoavat tapahtumia yhteen, tukitoimia mietitään. Uutinen. 15.3.2020. Viitattu 29.8.2020. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006440390.html>

Helsingin Sanomat 2020b. Näyttelyt. Viitattu 26.8.2020. <https://www.hs.fi/aihe/nayttelyt/>

Helsingin Sanomat 2020c. Kaakelihedelmiä ja kuolleita eläimiä – asetelmataide elää ja voi hyvin Sara Hildénin taidemuseon uudessa näyttelyssä. Näyttelyarvostelu 15.5.2020. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006508399.html>

Koneen säätio 2020. Koneen Säätio avaa taiteilijoille pikahaun kotiresidenssiin. Viitattu 24.8.2020. <https://koneensaatio.fi/koneen-saation-avaa-taiteen-alojen-toimijoille-pikahaun-kotiresidenssiin/>

Mänttari-Buttler, Alina 2010. Helsingin galleriakenttä, kentän muutokset ja positiot vuosina 1983–2009. Helsingin yliopisto. Taidehistorian oppiaine. Pro-gradu -tutkielma. Viitattu 9.8.2020. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19563/helsinki.pdf?sequence=1>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. Kulttuurin ja taiteen toimijoille suunnatut korona-avustusten haut avautuvat. Tiedote. Viitattu 15.6.2020. <https://minedu.fi/-/kulttuurin-ja-taiteen-toimijoille-suunnatut-korona-avustusten-haut-avautuvat>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Kulttuurialan kolmas sektori. Julkaisu. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Viitattu 1.7.2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75510/OKM24.pdf?sequence=1>

Raatikainen, Outi 2013. Taiteen välittävän portaan toimialaselvitys. Musiikin, kirjallisuuden, tanssin ja kuvataiteen välittäjäporras 2012. Tunnuslukuja ja tutkimuksia 3. Viitattu 15.6.2020. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/music-finland/fi/dokumentit/tunnuslukuja_ja_tutkimuksia3.pdf

Sitra 2020. Megatrendit 2020. Helsinki: Sitra. Viitattu 28.8.2020. <https://media.sitra.fi/2019/12/15143428/megatrendit-2020.pdf>

Sjöberg, Kira 2010. Nykyaiteen markkinarakenne, ansaintalogiikka ja uudet liiketoimintamallit. Helsinki: Luova Suomi. Viitattu 1.7.2020. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/yhteistyojulkaisut/taidemarkkinat_sjoberg_220110.pdf

Suomen taiteilijaseura 2020. Näköaloja kriisiin ja sen yli. Viitattu 15.6.2020-
<https://artists.fi/ajankohtaista/nakoaloja-kriisiin-ja-sen-yli/>

Svenska kulturfonden 2020. Mer pengar till Kultur under tiden. Viitattu 25.8.2020.
<https://www.kulturfonden.fi/2020/04/23/mer-pengar-till-kultur-under-tiden/>

Taike 2018. Kuvataide. Viitattu 4.6.2020. <https://www.taike.fi/fi/web/kuvataide/kuvataide>

Taike 2020. Säätiöiltä ja ministeriöltä yhteensä miljoonien hätäapu kulttuurikentän
ahdinkoon – rahoitus jaetaan Taiken kautta. Viitattu 25.8.2020.
<https://www.taike.fi/fi/uutinen/-/news/1307164>

THL 2020. Koronavirus COVID-19. Viitattu 2.6.2020 -- [https://thl.fi/fi/web/infektio-
taudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-
covid-19](https://thl.fi/fi/web/infektio-
taudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-
covid-19)

Tuomi, Jouni, & Anneli, Sarajärvi 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uu-
distettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Tykkä, Salla 2018. Salla Tykkä: Miten muuttaa taiteen rahoitusta? Kuvataiteen kentän
ongelmia ja ratkaisuja. AV-arkki. Viitattu 5.8.2020. [https://www.av-arkki.fi/fi/uuti-
set/tykka_taideparlamentti/](https://www.av-arkki.fi/fi/uuti-
set/tykka_taideparlamentti/)

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Toimintaohjeita yrityksille koronavirustilanteessa.
Viitattu 25.8.2020. <https://tem.fi/koronavirus/toimintaohjeita-yrityksille>

Valmiuslaki 1552/2011

Valtioneuvosto 2020a. Hallitus on todennut Suomen olevan poikkeusoloissa koronati-
lanteen vuoksi. Tiedote 16.3.2020. Viitattu 4.6.2020. [https://valtioneuvosto.fi/-
/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi](https://valtioneuvosto.fi/-
/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi)

Valtioneuvosto 2020b. Valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käytöstä luovutaan -
poikkeusolot päättyvät tiistaina 16. kesäkuuta. Tiedote 15.6.2020. Viitattu 11.8.2020.
[https://valtioneuvosto.fi/-/10616/valmiuslain-mukaisten-toimivaltuuksien-kaytosta-
luovutaan-poikkeusolot-paattuvat-tiistaina-16-kesakuuta](https://valtioneuvosto.fi/-/10616/valmiuslain-mukaisten-toimivaltuuksien-kaytosta-
luovutaan-poikkeusolot-paattuvat-tiistaina-16-kesakuuta)

Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura. Viitattu 10.7.2020. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Verohallinto 2020. Yleishyödyllisten yhteisöjen arvonlisäverotus. Viitattu 24.8.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-haku-sivu/82116/yleishy%C3%B6dyllisten-yhteis%C3%B6jen--arvonlis%C3%A4verotus/>

World Health Organisation WHO 2020. Archived: WHO Timeline - COVID-19. Viitattu 2.6.2020. <https://www.who.int/news-room/detail/27-04-2020-who-timeline---covid-19>

Yle 2020a. YouTube- avajaisia ja virtuaalinäyttelyitä – korona pakotti taidekentän digiloikkaamaan, mutta ammattimaisuuteen on vielä matkaa. Uutinen. 6.4.2020. Viitattu 30.8.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11289070>

Yle 2020b. Taidegalleriat suuntaavat kohti normaalia – kaikkien gallerioiden mielestä hallituksen sulkemispäätös ei ollut paras mahdollinen ratkaisu. Uutinen. 27.6.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11422057>

Yrittäjät 2020. Koronatuett yrityksille. Viitattu 8.6.2020. <https://www.yrittajat.fi/yrityksen-sopimukset-talous-ja-korvaukset/korona-ja-yrityksen-rahoitus/koronatuett-yrityksille-626133>

HAASTATTELUT

Haastattelut on tehnyt Minea Turtiainen

Yhdistyksen ylläpitämän gallerian työntekijä (YHD): Zoom-videokokous 16.7.2020

Yksityisen gallerian työntekijä (YKS): Helsinki 4.8.2020.

LIITTEET

LIITE 1: Kysely taidegallerioille koskien toimintamalleja COVID-19 -epidemian aikana

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Kysely taidegallerioille koskien toimintamalleja COVID-19 -epidemian aikana

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn.

Kyselyssä kartoitetaan millaisia vaihtoehtoisia toimintamalleja taidegallerioissa on etsitty ja löydetty poikkeusoloista selviytymiseen. Vastaamalla oheiseen kyselyyn autat paitsi kerryttämään tietoa, myös hahmottamaan tulevaisuutta alalla epidemian jälkeen. Vastaathan, vaikka gallerian toiminta olisi keskeytetty rajoitustoimenpiteiden takia.

Lomake on galleriakohtainen. Jos edustamasi taho ylläpitää useampaa galleriaa, vastaathan kunkin gallerian osalta omaan kyselyynsä. Varmista, että gallerianne osalta vastataan vain kerran.

Kysely on auki 26.5.-7.6.2020.

Kiitos osallistumisesta!

PERUSTIEDOT

1. Taidegallerian sijaintipaikkakunta

2. Taidegallerian toimijatyyppi

yritys tai yksityinen elinkeinonharjoittaja

julkisen sektorin organisaatio

kolmannen sektorin organisaatio

muu, mikä?

3. Monta työntekijää galleria työllistää kokoaikaisesti?

COVID-19 EPIDEMIAN TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

4. Kuinka rahoitatte toimintaa 17.3.-31.5. välisenä aikana? Voit valita usean vaihtoehdon.

- Apurahat ja avustukset säätiöiltä
- Apurahat ja avustukset valtiolta tai kunnilta
- Muut apurahat
- Lahjoitukset
- Myyntiprovisiot
- Sponsorituki
- Näyttelyvuokrat ja -maksut
- Oma pääoma
- Muuten, miten?

5. Pystyykö gallerianne kattamaan kiinteät kulut (mm. kiinteistökulut, palkat) 17.3.-31.5. välisenä aikana?

- Kyllä, kokonaan
- Kyllä, osittain
- Ei lainkaan
- En osaa sanoa

6. Lisätietoa

7. Miten rajoitustoimet ovat vaikuttaneet gallerian teosmyyntiin?

- Teosmyynti on noussut
- Teosmyynti on pysynyt samana
- Teosmyynti on laskenut
- Teosmyyntiä ei ole tehty lainkaan
- En osaa sanoa

8. Oletteko saaneet avustusta tai muuta taloudellista huojennusta koronaviruspidemian takia?

- Kyllä, mitä?
- Ei

9. Onko näyttelytoiminta lopetettu kokonaan rajoitustoimenpiteiden ajaksi? Mikäli vastaat "Kyllä" voit siirtyä suoraan kysymykseen 18.

- Kyllä

-
- Ei

VAIHTOEHTOISET TOIMINTAMALLIT

Vaihtoehtoisilla toimintamalleilla tarkoitetaan tapoja järjestää näyttelytoimintaa, vaikka kävijät eivät pääsisi vapaasti vierailemaan näyttelyssä paikan päällä

10. Miten näyttelytoimintaa on ylläpidetty poikkeusolojen aikana? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Näyttelyt on toteutettu virtuaalisesti
- Näyttelyihin on päässyt vierailemaan rajattu määrä ihmisiä
- Näyttelykierroksia ja/tai opastuksia on toteutettu suoratoistona tai tallenteena verkossa
- Teosmyynti on toteutettu verkkokaupassa
- Taiteilijahaastatteluja on toteutettu suoratoistona tai tallenteena verkossa
- Muuten, miten?

11. Lisätietoa

12. Oletteko kehittäneet poikkeusolojen aikana galleriassanne uusia digitaalisia tai muita palveluita?

- Ei
- Kyllä, mitä?

13. Mitkä vaihtoehtoisista toimintamalleista ovat toimineet parhaiten? Miksi?

--

14. Onko jokin vaihtoehtoinen tapa ollut toimimaton? Miksi?

VIRTUAALISET TOIMINTATAVAT

15. Mitä kautta olette tavoittaneet asiakkaita poikkeusolojen aikana? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Facebook
- YouTube
- Instagram
- Twitter
- Nettisivut
- Verkkomainonta
- Someyhteistyö
- Sähköposti
- Muuten, miten?

16. Mitkä ovat olleet suurimpia haasteita virtuaalisissa toimintatavoissa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Asiakkaita on haastavaa tavoittaa
- Osaamisen puute organisaatiossa
- Taiteilijoiden osaamisen puute

- Haasteet tekijänoikeuksien kanssa
- Sosiaalisen median sisältöihin ei sitouduta tarpeeksi
- Virtuaalisten palveluiden tuottaminen on kallista
- Ammattimaisen somesisällön (video- ja valokuvaus) tuotanto on kallista
- Gallerian kohderyhmää ei tavoita kunnolla verkossa
- Haasteita tuottaa ammattimaista sosiaalisen median sisältöä
- Muita haasteita, mitä?

17. Lisätietoa

UUDET TAIDOT JA OSAAMINEN

18. Onko organisaatiossa jouduttu opettelemaan uusia taitoja poikkeusolojen aikana? Mitä?

19. Minkälaisesta osaamisesta uskot olevan hyötyä gallerioissa tulevaisuudessa?

JATKOSSA

20. Aiotteko ottaa vaihtoehtoisia toimintamalleja osaksi toimintaanne poikkeusolojen jälkeen?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

21. Mitä tapoja aiotte jatkaa tai ottaa käyttöön?

LIITE 2: Saateviesti

Hei,

Vastaisitko lyhyeen kyselyyn koskien taidegallerioiden toimintatapoja koronavirusepidemian aikana? Kyselyssä kartoitetaan millaisia vaihtoehtoisia malleja taidegallerioissa on etsitty ja löydetty poikkeusoloista selviytymiseen. Vastaamalla oheiseen kyselyyn autat paitsi kerryttämään tietoa, myös hahmottamaan mahdollisuuksia suomalaisissa taidegallerioissa sekä tulevaisuutta epidemian jälkeen.

Kyselyn tilaajana on Humanistinen ammattikorkeakoulu ja se kuuluu osaksi kulttuurituotannon opinnäytetyötäni. Humakissa halutaan omalta osalta osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vastuunkantoon tutkimalla koronaviruksen tuottamia haasteita kulttuurituotannon aloilla.

Vastaaminen vie noin 10 minuuttia. Vastaathan, vaikka gallerian toiminta olisi keskeytetty rajoitustoimenpiteiden takia. Kysely on auki **26.5.-7.6.2020**. Tutkimustulokset lähetetään suomalaisille taidegallerioille tulosten valmistuttua.

Kysely on anonymi ja vastaustulokset käsitellään siten, ettei vastaajia voi tunnistaa edes epäsuorasti. Lomake on galleriakohtainen. Jos edustamasi taho ylläpitää useampaa galleriaa, vastaathan kunkin gallerian osalta omaan kyselyynsä.

Sähköpostiosoitteenne on kerätty Googlen hakukonetta käyttämällä.

LINKKI KYSELYYN:

<https://link.webpolsurveys.com/S/C60B5C372A7B8DE1>

Lämmin kiitos osallistumisestasi!

Mikäli jotain kysyttävää heräsi, otathan yhteyttä.

Ystävällisesti,
Minea Turtiainen
minea.turtiainen@humak.fi

LIITE 3: Haastattelurunko

Uusien toimintatapojen kehittäminen

Kuinka gallerian toiminta muuttui poikkeusolojen alkaessa maaliskuussa?

Koetko, että galleriassa oli voimavaroja ja resursseja muutoksen kohtaamiseen?

Oliko jokin erityinen tulonlähde, esim. avustus, joka takasi näyttelytoiminnan poikkeusolojen aikana?

Toteutuivatko sovitut näyttelyt?

Gallerian toiminta verkossa

Toimitteko normaalia enemmän verkossa poikkeusolojen aikana?

Jos kyllä: Onko toiminnan lisääminen verkossa vaikuttanut työaikaan tai kustannuksiin?

Ovatko taiteilijat halunneet olla mukana, jos näyttelyä/teoksia on esitetty verkossa?

Osaaminen

Oliko galleriassa ennestään osaamista, joka auttoi toiminnan ylläpitämisessä rajoitustoimien aikana?

Millainen osaaminen olisi ollut tarpeellista?

LIITE 4: Tietopaketti

KARTOITUS VAIHTOEHTOISISTA TOIMINTAMALLEISTA TAIDEGALLERIOISSA KORONAKRIISIN AIKANA

Kartoituksen tulokset

Tekijä: Minea Turtiainen
Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma
08/2020

Tiivistys

Tämä tietopaketti on koostettu Humanistiselle ammattikorkeakoululle (Humak) tekemästäni opinnäytetyöstä, jossa tarkastelin suomalaisten taidegallerioiden toimintamalleja poikkeusolojen aikana keväällä 2020. Koska työn tarkoituksena oli tiedon kerryttämisen lisäksi myös jakaa sitä, työn tärkeimmät tulokset on koottu tähän tietopakettiin.

Työssä kartoitettiin minkälaisia vaihtoehtoisia toimintamalleja taidegallerioissa etsittiin ja löydettiin poikkeusoloista selviytymiseen keväällä 2020, sekä jäävätkö uudet tavat osaksi gallerioiden toimintaa tulevaisuudessakin. Kartoitusta toteutettiin taidegallerioille osoitetun kyselytutkimuksen avulla. Kysely oli avoinna 26.5.-7.6.2020 ja se lähetettiin n. 110:lle taidegallerialle. Vastauksia tuli 43. Kyselytuloksia on syvennetty haastattelututkimuksella, jossa haastateltiin yksityisen gallerian ja yhdistyksen ylläpitämien gallerian työntekijöitä, jotka olivat olleet järjestämässä näyttelytoimintaa ja kehittämässä toimintaa poikkeusolojen aikana.

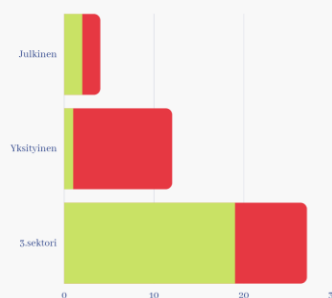
Tietopaketti sisältää tietoa mm. siitä, miten galleriat ylläpitivät näyttelytoimintaa poikkeusolojen aikana, millaisia palveluita niissä kehitettiin, minkälaiset seikat vaikuttivat kehitysoimiin sekä millaisia näkemyksiä gallerioissa oli toiminnan kehittämisen suhteen poikkeusolojen jälkeen. Loppuosaan on koostettu tutkimustyön pohjalta näkökulmia siihen, millaisilla toimenpiteillä vaihtoehtoisten toimintamallien kehittämistä voitaisiin tukea.

Sisältö

- Näyttelytoiminnan jatkaminen
- Vaihtoehtoiset toimintamallit
- Kehitetyt palvelut
- Toiminnan kehittämiseen vaikuttavat seikat
- Jatkossa
- Toimenpiteitä kehitystyön tueksi

Tutkimustulokset

Huom. vastaajamäärät voivat vaihdella kysymyksittäin, sillä kysymyksissä ei ollut vastauspakkoa.

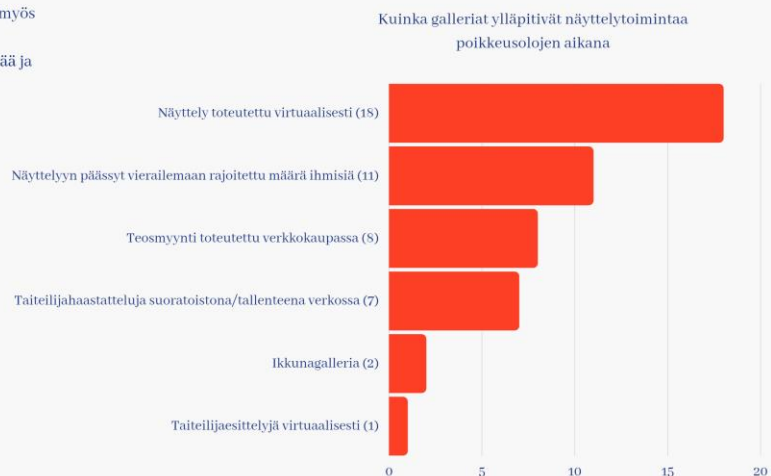
Vihreä = näyttelytoimintaa jatkettiin
Punainen = näyttelytoiminta keskeytettiin

Näyttelytoiminnan jatkaminen jakoi taidegalleriat

Näyttelytoiminnan jatkaminen jakoi kyselyyn vastanneet galleriat puoliksi. Gallerioista 22 oli lopettanut kokonaan näyttelytoiminnan rajoitustoimenpiteiden ajaksi ja 21 oli jatkanut näyttelytoimintaa. Radikaali ero nähdään, kun tarkastellaan yksityisiä ja kolmannen sektorin gallerioita. Lähes kaikki yksityiset galleriat (11/12) olivat jatkaneet näyttelytoimintaa, kun taas kolmannella sektorilla suurin osa (19/27) oli lopettanut toiminnan.

Virtuaaligalleria oli suosituin tapa järjestää näyttelytoimintaa

Verkossa esitettävät näyttelyt olivat ylivoimaisesti suosituin tapa järjestää näyttelytoimintaa rajoitustoimien aikana. Virtuaalinäyttelyt saivat myös eniten kehuja toimuudesta. Toiseksi eniten näyttelyitä toteutettiin rajaamalla vierailijamäärää ja kolmanneksi suosituinta oli teosmyynnin toteuttaminen verkkokaupassa.

Kehitetyt palvelut:

- Virtuaalinäyttelyt (7)
- Näyttely- ja teosesittelyt verkossa (5)
- Teosmyynti verkossa (2 vastausta)
- Olemassa olevat kotisivut (2)
- Taiteilijahaastattelut ja työhuone-esittelyt verkossa (2)
- Olemassa olevat digityökalut (1)
- Toosnoudot ajanvarauksella (1)
- Striimaus (1)
- Kyselytunnit yleisölle verkossa (1)
- Virtuaalikierrokset taiteilijan kanssa (1)

Gallerioissa kehitettiin myös uusia palveluita poikkeusolojen aikana. Kehitetyt palvelut olivat pääosin digitaalisia

Henkilöstöresurssit

Galleriat, jotka kehittivät palveluita työllistivät keskimäärin 1,18 kokoaikaista työntekijää, kun taas galleriat, jotka eivät kehittäneet palveluita työllistivät 0,4 kokoaikaista työntekijää.

Taloudelliset resurssit

Taloudelliset huojennukset, kuten helpotus vuokraan tai korona-avustus luonnollisesti edistivät kehitystoimia. Lisäksi haasteet digitaalisten toimintamallien kehittämisen ja käytön suhteen liittyivät suurilta osilta resurssipulaan.

Osaaminen

Haastatteluissa sekä avoimissa vastauksissa käy ilmi, että osaaminen oli mahdollistanut toiminnan kehittämistä gallerioissa. Erityisesti audiovisuaaliseen teknologiaan liittyvä osaaminen ja tuottajaosaaminen oli auttanut koronakriisin aikana.

Toiminnan kehittämiseen vaikuttivat

- Etätyöskentelyyn liittyvät taidot. Esim. yhteydenpito etänä ja videokokousohjelmat (10)
- Kuva- ja audioteknologiaan liittyvät taidot. Esim. striimaukset, 3D-kuvaaminen, videoiden tekeminen ja editointi (4)
- Virtuaalisten palveluiden kehittämiseen liittyvä osaaminen. Esim. virtuaalinäyttelyn kehittäminen, kotisivujen uusiminen sekä verkkokaupan kehittäminen (5)
- Henkilökunnan ja asiakkaiden turvallisuuteen liittyvä osaaminen epidemian aikana. Esim. huomion kiinnittäminen asiakaspolkuihin, kosketuspintoihin sekä tehostetun hygienian ylläpitäminen (5)
- Sosiaalisen median osaaminen (2)

Yli puolessa kyselyyn vastanneista gallerioista oli opeteltu uusia taitoja poikkeusolojen aikana

Taidot voidaan jakaa viiteen kategoriaan

- Digitaalisten palveluiden hallinta ja niiden sisältöosaaminen (9)
- Digiosaaminen yleisesti (7 vastausta)
- Teosmyynnin hallinta verkossa (5)
- Reagointikyvykyys (5)
- Ihmissuhde- ja yhteistyötaidot (2)
- Etätöskentelytaidot (1)
- Taloushallinta (1)
- Taiteen sisältöjen välittämisen taidot (1)
- Markkinointi (1)
- Turvallisuustaidot (1)
- Poliitikka (1)

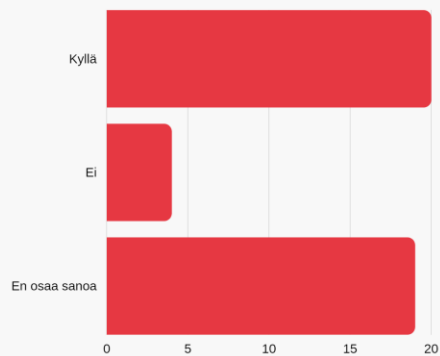
Osaaminen, josta gallerioissa
nähdään olevan hyötyä
tulevaisuudessa

Gallerioissa ollaan aikeissa ottaa vaihtoehtoisia toimintamalleja osaksi toimintaa tulevaisuudessa

Lähes puolet kyselyyn vastanneista gallerioista (20/45) aikoo ottaa vaihtoehtoisia toimintamalleja osaksi normaalia toimintaansa. Vain neljä vastaajaa 43:sta ei aikonut ottaa toimintamalleja osaksi toimintaa poikkeusolojen jälkeen. 19 vastaajaa ei osannut sanoa

Kuten edellä on mainittu, kysymys jakautui yksityisen ja kolmannen sektorin kesken. Lähes kaikki yksityiset galleriat (9/12) aikovat jatkaa toimintamallien käyttöön tulevaisuudessa, kun taas kolmannelta sektorilta suurin osa (15/27) ei osannut sanoa

Aiotteko ottaa vaihtoehtoisia toimintamalleja
osaksi toimintaanne poikkeusolojen jälkeen?

- Virtuaaliset näyttelyt (11)
- Videotuotanto ja striimaus (6)
- Aktiivisuus sosiaalisessa mediassa ja sisällöntuotanto (5)
- Teosten nettimyynti (4)
- Nettisivujen kehittäminen (2)
- Etäyhteydet kokouksissa (2)
- Näkyvyys netissä (1)
- Verkkoyhteyden parantaminen (1)
- Tehostettu siivous (1)
- Virtuaaliset demot (1)
- Yleisesti digitaalisten työkalujen käyttöönotto (1)
- Digitaaliset palvelut (1)
- YouTube-kanavan perustaminen (1)
- Sähköinen näyttelykatalogi (1)
- Aukioloaikojen muuttaminen iltapäinotteisemmäksi (1)

Toimintatavat, jotka jäävät osaksi gallerioiden toimintaa poikkeusolojen jälkeenkin

Toimenpiteitä, joilla toimintamallien kehittämistä voitaisiin tukea

Osaamisen lisääminen

Uusien teknologiataitojen omaksuminen tulee tärkeäksi niin taidegallerioille kuin taiteilijoillekin, kun yhä useampi asia siirtyy digitaalisille alustoille. Osaaminen ja tiedon hankkiminen voidaankin nähdä investointina tulevaisuuteen. Esimerkiksi kunnat voisivat järjestää koulutusta kulttuuri- ja taidealan toimijoille. Kyselyvastausten perusteella mm. digitaalisten palveluiden hallintaan ja sisältöosaamiseen sekä kuva- ja audioteknologiaan liittyvää koulutus olisi hyödyllistä.

Laitteiston yhteisömuutos

Teknologian omistaminen, mutta myös vuokraaminen on kallista. Jos laitteiston käyttö ei ole jokapäiväistä, voi yhtenä vaihtoehtona olla laitteiston yhteisömuutos muiden toimijoiden kanssa. Voisivatko myös kunnat vuokrata tai lainata laitteistoa taide- ja kulttuurialojen toimintaan?

Priorisointi ja karsiminen

Toiminnan kehittäminen on sopeutettava valmiisiin henkilöstö- ja talousresursseihin, mikä merkitsee sitä, että jostain on karsittava. Gallerioissa kannattaa miettiä, mitä toimia halutaan jatkaa tulevaisuudessa ja millaisista vanhoista tavoista tai käytännöistä voitaisiin luopua.

Julkisen rahoituksen lisääminen

Koronakriisi näyttää nopeuttaneen teknologian käyttöönottoa ja edistäneen digitalisaatiota entisestään. Vaarana voi olla, että heikosti rahoitettu ja koronakriisistä kärsinyt taideala ei pysy kehityksessä mukana. Kehitystyö vaatii aina resursseja, joita alalla ei ole tarpeeksi. Kehitystoimia pitäisi tukea julkisella rahoituksella, jonka tulisi olla ennenkaikkea kestävä.

Työn tilaaja on Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak)
Humakissa on haluttu omalta osalta osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun
ja vastuunkantoon tutkimalla koronaviruksen tuottamia haasteita kulttuurialoilla.

Opinnäytetyö kokonaisuudessaan:

[Theseus](#)

Lisätietoa

minnitur@gmail.com

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU